

Latvijas Bankas noteikumu projekta "Noteikumi par bināro iespēju līgumiem un finanšu līgumiem par starpību" anotācija

Nosaukums	Noteikumi par bināro iespēju līgumiem un finanšu līgumiem par starpību
Dokumenta veids	Noteikumi
Izdošanas pamatojums	Finanšu instrumentu tirgus likuma (turpmāk arī – Likums) 4. ² pants
Mērķis un būtība	<p>Noteikumu projekta mērķis ir stiprināt privāto klientu (klients, kas nav atzīstams par profesionālu klientu Likuma 124.¹ panta izpratnē) aizsardzību, nosakot vienotas prasības finanšu tirgus dalībniekiem attiecībā uz bināro iespēju līgumu un finanšu līgumu par starpību (turpmāk arī – līgumi par starpību) reklamēšanas, izplatīšanas un pārdošanas privātiem klientiem nosacījumiem Latvijā un no Latvijas.</p> <p>Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestāde (turpmāk – EVTI) no 2018. gada 1. augusta uz trim mēnešiem noteica pagaidu ierobežojumus līgumu par starpību tirdzniecībai, izplatīšanai vai pārdošanai privātiem klientiem¹. EVTI 2018. gada 1. novembrī², 2019. gada 1. februārī³ un 2019. gada 1. maijā⁴ uz trim mēnešiem atjaunoja pagaidu ierobežojumus līgumu par starpību tirdzniecībai, izplatīšanai vai pārdošanai privātiem klientiem.</p> <p>EVTI no 2018. gada 2. jūlija uz trim mēnešiem noteica pagaidu aizliegumu arī bināro iespēju līgumu tirdzniecībai, izplatīšanai vai pārdošanai privātiem klientiem⁵. EVTI 2018. gada 2. oktobrī⁶, 2019. gada 2. janvārī⁷ un 2019. gada 2. aprīlī⁸ uz trim mēnešiem atjaunoja pagaidu aizliegumu bināro iespēju līgumu tirdzniecībai, izplatīšanai vai pārdošanai privātiem klientiem.</p>

¹ [EVTI 2018. gada 22. maija lēmums \(ES\) 2018/796 par cenu starpību līgumu pagaidu ierobežošanu Savienībā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas \(ES\) Nr. 600/2014 40. pantu.](#)

² [EVTI 2018. gada 23. oktobra lēmums \(ES\) 2018/1636 par pagaidu ierobežojuma atjaunošanu un grozīšanu attiecībā uz lēmumu \(ES\) 2018/796 par cenu starpības līgumu izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.](#)

³ [EVTI 2019. gada 23. janvāra lēmums \(ES\) 2019/155, ar ko atjauno pagaidu ierobežojumu par cenu starpības līgumu tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.](#)

⁴ [EVTI 2019. gada 17. aprīļa lēmums \(ES\) 2019/679, ar ko atjauno pagaidu ierobežojumu par cenu starpības līgumu tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.](#)

⁵ [EVTI 2018. gada 22. maija lēmums \(ES\) 2018/795 uz laiku aizliegt bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu un pārdošanu privātajiem klientiem Savienībā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas \(ES\) Nr. 600/2014 40. pantu.](#)

⁶ [EVTI 2018. gada 21. septembra lēmums \(ES\) 2018/1466 par pagaidu aizlieguma atjaunošanu un grozīšanu attiecībā uz lēmumu \(ES\) 2018/795 par bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.](#)

⁷ [EVTI 2018. gada 14. decembra lēmums \(ES\) 2018/2064, ar ko atjauno pagaidu aizliegumu par bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātiem klientiem.](#)

⁸ [EVTI 2019. gada 22. marta lēmums \(ES\) 2019/509, ar ko atjauno pagaidu aizliegumu par bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātiem klientiem.](#)

Visu minēto EVTI lēmumu darbības termiņš ir beidzies, jo saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 15. maija regulas (ES) Nr. 600/2014 par finanšu instrumentu tirgiem un ar ko groza regulu (ES) Nr. 648/2012 (turpmāk – Regula Nr. 600/2014) 40. pantu EVTI ir piešķirtas tikai pagaidu intervences tiesības. Savukārt Eiropas Savienības dalībvalstu (turpmāk – dalībvalsts) kompetentajām iestādēm Regulas Nr. 600/2014 42. pants paredz līdzīgas intervences tiesības, bet bez termiņa ierobežojuma.

Saskaņā ar EVTI Ieguldītāju aizsardzības un starpnieku pastāvīgās komitejas darba grupā sniegto informāciju lielākā daļa dalībvalstu kompetento iestāžu, balstoties uz Regulas Nr. 600/2014 42. pantā paredzētajām tiesībām, ir pieņēmušas nacionālos lēmumus par līdzīgiem ierobežojumiem, kādi bija noteikti ar EVTI lēmumiem.

Arī Latvijā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 4. augusta normatīvajiem noteikumiem Nr. 119 "Finanšu līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu reklamēšanas, izplatīšanas un pārdošanas privātajiem klientiem ierobežojumu normatīvie noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 119) tika noteikti līdzvērtīgi ierobežojumi. Tomēr tie zaudēs spēku 2025. gada 1. janvārī, ņemot vērā Latvijas Bankas likuma pārejas noteikumu 3. punktā noteikto.

Saskaņā ar EVTI publicēto viedokli⁹ ir nepieciešams, lai visu dalībvalstu uzraudzības iestādes pieņemtu lēmumus, kas ir vismaz tikpat stingri kā EVTI lēmumi.

Līdz ar to, ievērojot Likuma 4.² panta deleģējumu un pamatojoties uz Regulas Nr. 600/2014 42. pantā paredzētajām tiesībām, Latvijas Banka ir izstrādājusi noteikumu projektu "Noteikumi par bināro iespēju līgumiem un finanšu līgumiem par starpību" (turpmāk – noteikumu projekts). Noteikumu projekts pēc būtības nemaina spēkā esošo regulējumu vai prasības, kas šobrīd noteiktas Noteikumos Nr. 119.

Noteikumu projekta prasības būs piemērojamas finanšu tirgus dalībniekiem, kuri Latvijā vai no Latvijas piedāvā vai varētu piedāvāt privātiem klientiem bināro iespēju līgumus vai līgumus par starpību, t. i., Likuma 3. panta ceturtais daļas 1.–5. punktā minētos ieguldījumu pakalpojumus attiecībā uz līgumiem par starpību un bināro iespēju līgumiem.

Noteikumu projekts ir nepieciešams, lai ar brīdi, kad zaudēs spēku Noteikumi Nr. 119, būtu noteikti jauni EVTI lēmumiem līdzīgi pastāvīgi ierobežojumi. Pretējā gadījumā tas var negatīvi ietekmēt Latvijas finanšu sistēmas reputāciju un mazināt Latvijas ieguldītāju aizsardzību. Lai ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas nosacījumi Latvijā būtu līdzīgi kā citās dalībvalstīs un neveidotos būtiskas regulējuma apiešanas iespējas (turpmāk –

⁹ Skat. [EVTI 2019. gada 26. marta viedokļa par produktu intervences pasākumiem attiecībā uz līgumiem par starpību, kurus ierosināja Nīderlandes Finanšu tirgus iestāde](#), 17. punkta "b" apakšpunktu.

	<p>regulējuma arbitražā), ir nepieciešams izdot Latvijas Bankas noteikumus par bināro iespēju līgumu un līgumu par starpību reklamēšanu, izplatīšanu un pārdošanu Latvijā un no Latvijas.</p> <p>Noteikumu projekts izstrādāts, pamatojoties uz Likuma 4.² pantā Latvijas Bankai paredzētajām tiesībām noteikt finanšu tirgus dalībnieku darbību regulējošas papildu prasības, kā arī ievērojot Regulas Nr. 600/2014 42. pantā dalībvalstu kompetentajām iestādēm paredzētās intervences tiesības.</p> <p>Saskaņā ar Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta a) apakšpunktu Latvijas Bankai ir tiesības ierobežot konkrēta finanšu instrumenta piedāvāšanu Latvijā vai no tās, ja šis finanšu instruments rada ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību vai rada draudus normālai finanšu tirgu vai preču tirgu darbībai un integritātei vai finanšu sistēmas vai tās daļas stabilitātei vismaz vienā dalībvalstī. Vienlaikus Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta otrā daļa nosaka dalībvalstu kompetentajām iestādēm tiesības pieņemt ierobežojošu lēmumu piesardzības nolūkos, pirms finanšu instruments tiek piedāvāts klientiem.</p> <p>Ievērojot minēto, Regulas Nr. 600/2014 42. pantā paredzētos ierobežojumus ir lietderīgi noteikt ārējā normatīvā akta (Latvijas Bankas noteikumu) formā, lai šīs prasības būtu piemērojamas gan esošajiem, gan potenciāliem finanšu tirgus dalībniekiem un būtu piemērojamas vairākkārt.</p> <p>Atbilstoši Regulas Nr. 600/2014 42. panta 7. punktā paredzētajam pilnvarojumam Komisijas 2016. gada 18. maija deleģētās regulas (ES) Nr. 2017/567, ar ko Eiropas Parlamenta un Padomes regulu (ES) Nr. 600/2014 papildina attiecībā uz definīcijām, pārredzamību, portfeļa sablīvēšanu un produktu intervences un pozīciju uzraudzības pasākumiem (turpmāk – Deleģētā regula Nr. 2017/567) 21. pantā ir noteikti kritēriji un faktori, kas kompetentajām iestādēm jāizvērtē, lai konstatētu, ka pastāv ievērojamas bažas Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta a) apakšpunkta izpratnē.</p> <p>Latvijas Bankas vērtējumā noteikumu projekts atbilst Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punktā minētajiem nosacījumiem un Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta nosacījumiem, jo bināro iespēju līgumu un finanšu līgumu par starpību piedāvāšana Latvijā vai no tās rada ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību. Detalizēts izvērtējums par noteikumu projekta atbilstību Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta un Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta nosacījumiem ietverts anotācijas 1. un 2. pielikumā.</p>
Leģitīmais mērķis	<p>Noteikumu projekts nepieciešams, lai ierobežotu agresīvas līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu reklamēšanas, izplatīšanas un pārdošanas paņēmienus attiecībā pret privātiem klientiem – neprofesionāliem ieguldītājiem –, kā arī novērstu nepiemērotas informācijas sniegšanu, kā rezultātā privātie klienti varētu neizprast šo produktu pamatā esošos riskus. Līdz ar to noteikumu projekts nepieciešams ieguldītāju interešu</p>

	<p>aizsardzībai. Noteikumu projekts izstrādāts, lai aizsargātu privātus (neprofesionālus) ieguldītājus, jo līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu produkti ir neatbilstoši privāta klienta vajadzībām, proti, tie nav ieguldījumu (uzkrājumu veikšanas) produkti pēc būtības, jo tiem drīzāk piemīt azartspēles elementi: lielas sviras izmantošana vairākkārt palielina zaudējumu varbūtību un zaudējumus būtiski palielina produktā iekļautie izdevumi, kas netiek pienācīgi atklāti; produktu izplatīšanas paņēmieni var maldinošā veidā pārliecināt privātus klientus, ka tas ir vienkāršs un visiem pieejams veids, kā ātri nopelnīt, neinformējot par būtisku zaudējumu risku un ar šiem darījumiem saistīto zaudējumu statistiku. Saskaņā ar EVTI apkopoto informāciju 74–89 % privāto klientu zaudē naudu, veicot darījumus ar līgumiem par starpību.¹⁰</p> <p>Latvijas Banka uzskata, ka situācijā, kad Latvija varētu palikt viena no nedaudzām dalībvalstīm, kur nav ierobežoti darījumi ar līgumiem par starpību un bināro iespēju līgumiem¹¹, privāto klientu aizsardzība būs ievērojami apdraudēta, ņemot vērā līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu produktu īpatnības, to izveidošanas un izplatīšanas praksi. Īpaši apdraudēta ir privāto klientu aizsardzība saistībā ar faktu, ka līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu produkti tiek izplatīti pārrobežu darījumos, izmantojot interneta pieslēgumu, un tajos tiek ļauts ieguldīt mazu summu, kas padara pakalpojumu viegli pieejamu un plaši un ātri izplatāmu.</p> <p>Izstrādājot noteikumu projektu, tika ņemti vērā arī EVTI lēmumos minētie argumenti, kas pamato, ka esošās Eiropas Savienības regulatīvās prasības un uzraudzības pasākumi nav pietiekami, lai efektīvi novērstu privāto klientu, kas iesaistās līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu darījumos, aizsardzības trūkumus.</p> <p>Ņemot vērā minēto, Latvijas Banka uzskata, ka līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu ierobežojumiem ir leģitīms mērķis (citu personu tiesību aizsardzība), lai ieguldījumu pakalpojumu sniegšanas nosacījumi un klientu aizsardzība Latvijā būtu līdzīga kā citās dalībvalstīs un neveidotos regulējuma arbitrāža.</p>
Samērīgums	<p>Noteikumu projektā paredzētie ierobežojumi attiecībā uz līgumiem par starpību un bināro iespēju līgumiem ir līdzīgi EVTI lēmumos noteiktajiem ierobežojumiem un citu dalībvalstu pieņemtajiem ierobežojumiem. Līdz ar to, sniedzot pārrobežu pakalpojumus, tirgus dalībniekiem būs līdzvērtīgi pakalpojumu sniegšanas noteikumi gan Latvijā, gan citās dalībvalstīs, neveidosies regulējuma arbitrāža un nepastāvēs nekāda</p>

¹⁰ [EVTI 2018. gada 22. maija lēmuma \(ES\) 2018/796 par cenu starpību līgumu pagaidu ierobežošanu Savienībā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas \(ES\) Nr. 600/2014 40. pantu 35. apsvērumu.](#)

¹¹ Pēc EVTI tīmekļvietnē pieejamās informācijas, tikai Beļģijā, Rumānijā un Slovākijā līdz šim nav noteikti līdzīgi ierobežojumi.

	<p>diskriminācija, salīdzinot Latvijas pakalpojumu sniedzējus ar pakalpojumu sniedzējiem citās dalībvalstīs.</p> <p>Regulas Nr. 600/2014 42. panta 6. punkts nosaka dalībvalsts pienākumu atcelt savu lēmumu par produktu ierobežojumiem, ja apstākļi, kas bija par pamatu lēmuma pieņemšanai, vairs nepastāv. Ja apstākļiem, kas pamato līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu ierobežojumu nepieciešamību, būtu īslaicīgs raksturs, piemērota ierobežojumu juridiskā forma varētu būt Latvijas Bankas lēmums (vispārīgais administratīvais akts), kas visiem tirgus dalībniekiem būtu saistošs un būtu regulāri pārskatāms. Tomēr, ņemot vērā, ka ierobežojumu pamatojošiem apstākļiem ir patstāvīgs raksturs (līgumi par starpību un bināro iespēju līgumi pēc īpašībām neatbilst privāto klientu interesēm), konkrētajā situācijā ir lietderīgāk izdot Latvijas Bankas noteikumus, nosakot ierobežojumus uz nenoteiktu laiku. Noteikumi var tikt atcelti vai pārskatīti gadījumā, ja tirgū tiks izveidoti jauni līgumi par starpību un bināro iespēju līgumu produkti ar citām īpašībām, kas būs atbilstošas privāto klientu interesēm.</p> <p>Ņemot vērā minēto, Latvijas Banka secina, ka ierobežojumi ir samērīgi, jo:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) ar noteikumu projektu tiek sasniegts leģitīmais mērķis (citu personu tiesību aizsardzība); 2) citi alternatīvie risinājumi (piemēram, vispārīga administratīvā akta izdošana) nenasniegtu leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē; 3) pozitīvā ietekme uz privāto klientu aizsardzību būs lielāka nekā negatīvā ietekme uz ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem, ierobežojumiem nav diskriminējošas ietekmes uz citu valstu pārrobežu ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem Latvijā vai Latvijā dibinātiem ieguldījumu pakalpojumu sniedzējiem, kas sniedz pārrobežu pakalpojumus citās dalībvalstīs, kā arī prasību pastāvīgais raksturs ir pamatots ar līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu īpašībām.
Spēkā stāšanās	Nākamajā dienā pēc publicēšanas oficiālajā izdevumā "Latvijas Vēstnesis".
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Nav.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	Noteikumu projekts nerada jaunas administratīvās izmaksas vai jaunu administratīvo slogu finanšu tirgus dalībniekiem, salīdzinot ar Noteikumiem Nr. 119.
Saistītie dokumenti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Likums. 2. Regula Nr. 600/2014. 3. Deleģētā regula Nr. 2017/567. 4. Noteikumi Nr. 119. 5. EVTI 2018. gada 22. maija lēmums (ES) 2018/796 par cenu starpību līgumu pagaidu ierobežošanu Savienībā saskaņā ar

	<p>Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) Nr. 600/2014 40. pantu.</p> <p>6. EVTI 2018. gada 23. oktobra lēmums (ES) 2018/1636 par pagaidu ierobežojuma atjaunošanu un grozīšanu attiecībā uz lēmumu (ES) 2018/796 par cenu starpības līgumu izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.</p> <p>7. EVTI 2019. gada 23. janvāra lēmums (ES) 2019/155, ar ko atjauno pagaidu ierobežojumu par cenu starpības līgumu tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.</p> <p>8. EVTI 2019. gada 17. aprīļa lēmums (ES) 2019/679, ar ko atjauno pagaidu ierobežojumu par cenu starpības līgumu tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.</p> <p>9. EVTI 2018. gada 22. maija lēmums (ES) 2018/795 uz laiku aizliegt bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu un pārdošanu privātajiem klientiem Savienībā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) Nr. 600/2014 40. pantu.</p> <p>10. EVTI 2018. gada 21. septembra lēmums (ES) 2018/1466 par pagaidu aizlieguma atjaunošanu un grozīšanu attiecībā uz lēmumu (ES) 2018/795 par bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.</p> <p>11. EVTI 2018. gada 14. decembra lēmums (ES) 2018/2064, ar ko atjauno pagaidu aizliegumu par bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātiem klientiem.</p> <p>12. EVTI 2019. gada 22. marta lēmums (ES) 2019/509, ar ko atjauno pagaidu aizliegumu par bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātiem klientiem.</p>
Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Noteikumu projektu nav nepieciešams saskaņot ar Eiropas Centrālo banku.
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	Noteikumu projekts tiks publicēts Latvijas Bankas tīmekļvietnes www.bank.lv sadaļas "Tiesību akti" apakšsadaļā "Sabiedrības līdzdalība", un par to būs iespējama sabiedrības līdzdalība. Pēc sabiedrības līdzdalībai noteiktā termiņa beigām noteikumu projekts tiks iesniegts izskatīšanai Latvijas Bankas konsultatīvās finanšu tirgus padomes sēdē.
Saskaņošanas rezultāti	Tiks aktualizēts pēc sabiedrības līdzdalības noslēguma.

Pierādījumi Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta un Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta nosacījumu izpildei attiecībā uz prasībām bināro iespēju līgumiem

1. Noteikumu projekts ievieš produktu intervences prasības nacionālā līmenī, kuru būtība un tvērums atspoguļo EVTI 2018. gada 2. jūlijā uz trim mēnešiem noteikto pagaidu aizliegumu bināro iespēju līgumu tirdzniecībai, izplatīšanai vai pārdošanai privātiem klientiem¹² un EVTI 2018. gada 2. oktobrī¹³, 2019. gada 2. janvārī¹⁴ un 2019. gada 2. aprīlī¹⁵ uz trim mēnešiem atjaunotos pagaidu aizliegumus bināro iespēju līgumu tirdzniecībai, izplatīšanai vai pārdošanai privātiem klientiem (turpmāk – EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmumi), ko uz laiku piemēroja visās dalībvalstīs. Liela daļa no EVTI apsvērumiem saistībā ar bināro iespēju līgumu intervenci attiecas uz šā instrumenta iezīmēm un būtību. Šie apsvērumi ir vienlīdz būtiski Latvijas Bankas pašas veiktajai analīzei. Latvijas Banka cieši sadarbojās ar EVTI, analizējot un novērtējot pierādījumus, kas bija EVTI bināro iespēju līgumu intervences pamatā, un ir izvērtējusi EVTI apkopotos pierādījumus.

2. Latvijas Bankas novērtējums par noteikumu projekta atbilstību Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punktā minētajiem kritērijiem balstās uz analīzi un pierādījumiem, kurus EVTI ir ieguvusi, novērtējot atbilstību Regulas Nr. 600/2014 40. panta 2. punkta nosacījumiem. Tas ietver pierādījumus un analīzi, kas izklāstīta:

a) EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmumos, kuros ir izklāstīti pierādījumi no visām dalībvalstīm saistībā ar bināro iespēju līgumu pārdošanu privātajiem klientiem pārrobežu mērogā;

b) EVTI veiktajā produktu intervences analīzē attiecībā uz bināro iespēju līgumiem¹⁶.

3. Latvijas Bankas novērtējums, kas izklāstīts turpmāk, ir balstīts uz būtiskiem pierādījumiem, ko iepriekšējos gados savākušas citu dalībvalstu uzraudzības iestādes un EVTI.

Ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta a) apakšpunkts)

4. Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka kompetentā iestāde (tātad arī Latvijas Banka) var noteikt prasības, ja tai ir pamatots iemesls uzskatīt, ka finanšu instruments, strukturētais depozīts, darbība vai prakse rada ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību. Nosakot, vai pastāv ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību, Latvijas Banka ir izvērtējusi faktorus un kritērijus, kuri uzskaitīti Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punktā. Ņemot vērā attiecīgos faktorus un kritērijus, Latvijas Banka ir secinājusi, ka pastāv būtiskas bažas par ieguldītāju aizsardzību tālāk izklāstīto iemeslu dēļ.

---

¹² [EVTI 2018. gada 22. maija lēmums \(ES\) 2018/795 uz laiku aizliegt bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu un pārdošanu privātajiem klientiem Savienībā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas \(ES\) Nr. 600/2014 40. pantu.](#)

¹³ [EVTI 2018. gada 21. septembra lēmums \(ES\) 2018/1466 par pagaidu aizlieguma atjaunošanu un grozīšanu attiecībā uz lēmumu \(ES\) 2018/795 par bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.](#)

¹⁴ [EVTI 2018. gada 14. decembra lēmums \(ES\) 2018/2064, ar ko atjauno pagaidu aizliegumu par bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātiem klientiem.](#)

¹⁵ [EVTI 2019. gada 22. marta lēmums \(ES\) 2019/509, ar ko atjauno pagaidu aizliegumu par bināro opciju tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātiem klientiem.](#)

¹⁶ EVTI 2018. gada 1. jūnija dokuments Nr. ESMA50-162-214 "Produktu intervences analīze – pasākumi attiecībā uz bināro iespēju līgumiem".

5. Bināro iespēju līgums ir finanšu instruments, par kuru veic norēķinus naudā un kurš paredz, ka fiksētas naudas summas samaksa ir atkarīga no tā, vai, beidzoties atvasinātā finanšu instrumenta termiņam, vai pirms šā termiņa beigām notiek viens vai vairāki konkrēti ar pamatā esošā vērtspapīra cenu saistīti notikumi¹⁷ (piemēram, beidzoties līguma termiņam, pamatā esošais vērtspapīrs ir sasniedzis noteiktu cenu (turpmāk – norunas cena)).

6. Bināro iespēju līgumi sniedz ieguldītājam iespēju likt likmi uz to, ka iestāsies noteikts ar līguma pamatā esošā vērtspapīra (piemēram, akcijas, valūtas, preces vai indeksa) cenu, līmeni vai vērtību saistīts notikums. Ja notikums neiestājas, ieguldītājs zaudē savu naudu (proti, līgums noslēdzas ar zaudējumiem). Ja notikums iestājas, līguma naudas summa tiek izmaksāta vai līgums paliek spēkā, paredzot iespēju saņemt naudas summu, ja notiek atsevišķs notikums (līgums noslēdzas ar peļņu). Šajā ziņā bināro iespēju līgumus var uzskatīt par "jā/nē priekšlikumiem". Bieži vien "jā/nē priekšlikums" attiecas uz to, vai pamatā esošā vērtspapīra cena, beidzoties bināro iespēju līguma termiņam, pārsniedz vai ir zemāka par norunas cenu.

7. Latvijas Banka piekrīt EVTI bažām par to, ka bināro iespēju līgumi nenodrošina nekādas privāto klientu vajadzības saistībā ar reāliem ieguldījumiem¹⁸ (atšķirībā no citu veidu iespēju līgumiem, kuriem var būt būtiska nozīme, ierobežojot noteiktu aktīvu radīto risku). Latvijas Banka arī pievienojas EVTI bažām par riskiem, kas saistīti ar bināro iespēju līgumiem raksturīgajām iezīmēm, kā arī par "iebūvētajiem" un nepārvaldāmajiem interešu konfliktiem, kas saistīti ar šo produktu piedāvāšanu privātajiem klientiem. Šos riskus bieži pastiprina bināro iespēju līgumu pārdevēju izmantotās agresīvās pārdošanas metodes.

8. Vairākas dalībvalstu uzraudzības iestādes ir norādījušas, ka šie produkti veicina atkarību no azartspēlēm. Piemēram, Lielbritānijas Finanšu pārvaldības iestādes (turpmāk – UK-FCA) veikts pētījums apliecina, ka atsevišķi ieguldītāji dažu dienu vai nedēļu laikā izdara daudzas likmes, neraugoties uz to, ka kumulatīvi zaudē naudu. Pētījumā arī tika konstatēts, ka bināro iespēju līgumu un azartspēļu produktu peļņas struktūra un laika periods ir ļoti līdzīgs,¹⁹ EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmumos norādīts, ka šīs bažas ir īstenojušās vairākās jurisdikcijās un lielākā daļa privāto klientu šajās jurisdikcijās parasti zaudē naudu.²⁰

Bināro iespēju līgumu sarežģītības pakāpe (Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punkta a) apakšpunkts)

9. Bināro iespēju līgumi ir sarežģīti finanšu instrumenti.²¹ Cenu struktūras sarežģītība rada vērā ņemamu informācijas asimetrijas risku starp pārdevējiem un privātajiem klientiem, tādējādi radot būtiskas bažas attiecībā uz ieguldītāju aizsardzību. Turklāt vairāku bināro iespēju līgumu iezīmju dēļ tie ir sarežģīti instrumenti, un privātajiem klientiem tos ir grūti izprast.²²

10. Bināro iespēju līgumu pārdevēji parasti nosaka bināro iespēju līgumu cenu, pamatojoties uz tirgus vai citādi modelētu konkrēta notikuma varbūtību pirms starpības vai cita veida

¹⁷ Parasti zemākā no divām monetārajām peļņām ir nulle, bet tam tā nav jābūt obligāti. Bināro iespēju līgumi atšķiras no citiem spekulatīviem produktiem, kurus pārdod privātajiem klientiem (piemēram, līgumiem par starpību), jo maksājums ir iepriekš noteikta monetāra summa, kas nav tiešā veidā saistīta ar pamatā esošā vērtspapīra cenas, līmeņa vai vērtības izmaiņu apmēru.

¹⁸ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 13. apsvērumš.

¹⁹ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 13. apsvērumš.

²⁰ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 13. apsvērumš.

²¹ Saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likuma 126.²panta divpadsmitās daļas 1. punktu un Deleģētās regulas Nr. 2017/565 57. pantu bināro iespēju līgumi neatbilst attiecīgajiem kritērijiem, lai tos uzskatītu par vienkāršiem finanšu instrumentiem.

²² EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 16. apsvērumš.

maksājuma par darījumu piemērošanas katram iespēju līgumam, radot klientam negatīvu paredzamo peļņu.

11. Šī bināro iespēju līguma cenu struktūra privātajiem klientiem rada vairākas problēmas. Cenu struktūra privātajiem klientiem īpaši rada vajadzību precīzi novērtēt iespēju līguma vērtību saistībā ar atsaucē notikuma paredzamo varbūtību. Lai gan privātie klienti var izmantot parastos izpētes un cenas noteikšanas rīkus (piemēram, lai noteiktu bināro iespēju līguma cenu), tie salīdzinājumā ar pārdevējiem saskaras ar ievērojamu informācijas asimetriju. Pārdevējiem ir daudz lielākas iespējas piekļūt informācijai un sistēmām, lai pienācīgi noteiktu šo produktu cenu un vērtību. Konkrētāk, bināro iespēju līguma pārdevēji var piekļūt vēsturiskajiem cenas datiem saistībā ar konkrēto pamatā esošo vērtspapīru (piemēram, biržas vai komerciāla datu sniedzēja fiksētai informācijai par cenu izmaiņām), kas privātajiem klientiem parasti nav pieejama. Bināro iespēju līguma pārdevējiem parasti ir arī daudz lielāka pieredze līgumu cenu noteikšanas jomā nekā privātajiem klientiem, un ir daudz lielāka iespēja, ka tie būs izstrādājuši sarežģītas cenu noteikšanas metodes. Privātie klienti var arī nesaprast, ka tad, ja operācijas termiņš ir ļoti īss vai ja pozīcija tiek slēgta īsi pirms termiņa beigām, faktoriem, kas ir izmantoti iespēju līguma cenas noteikšanai (piemēram, vēsturiskajam svārstīgumam), ir maza ietekme uz iespēju līguma vērtību. Tas ierobežo privāto klientu spēju pienācīgi novērtēt iespēju līgumu pat tad, ja tie izmanto pieejamos cenas noteikšanas rīkus. Turklāt, ņemot vērā starpību un citu maksu par darījumiem piemērošanu, privātajiem klientiem, lai tie no operācijām gūtu peļņu, no ieguldījumiem būtu regulāri jāgūst peļņa, kas pārsniedz paredzamās peļņas apmēru. Tāpēc privātajiem klientiem ir grūti veikt ar informāciju pamatotu produkta riska un peļņas novērtējumu.

12. Kopīgā ietekme, ko rada cenas struktūra un maksu par darījumu piemērošana katrai operācijai, ir tāda, ka vairākums privāto klientu kopumā zaudē naudu (lai gan tie gūst īstermiņa peļņu) un pārdevēji, kas parasti ir tieši operācijas darījuma partneri, ilgtermiņā gūst peļņu no klientiem, pateicoties to zaudējumiem operācijās un samaksātajām maksām par darījumiem.²³

13. Daži pārdevēji piedāvā pastāvīgu dubulto cenu noteikšanu un iespēju klientiem pievienoties un izstāties no operācijas bināro iespēju līguma termiņa laikā. Šādā gadījumā klients var izstāties no operācijas pirms bināro iespēju līguma termiņa beigām, pārdodot to atpakaļ pārdevējam vai citādi zaudējot nosacīto maksājumu termiņa beigās. Pretī klients saņem kādu maksājumu no pārdevēja atbilstoši pārdevēja piedāvātajai pastāvīgajai cenai atkarībā no atšķirības starp pamatā esošā vērtspapīra aktuālo tirgus cenu un fiksēto vienošanās cenu, kā arī termiņa beigām.

14. Pastāvīgās dubultās cenas noteikšana ir papildu elements, ko var piedāvāt bināro iespēju līgumu pārdevēji. Šis elements padara situāciju vēl sarežģītāku, jo privātajiem klientiem ir grūti pienācīgi novērtēt šos produktus vai gūt pozitīvu peļņu no ieguldījuma. Tas skaidrojams ar apstākli, ka privātajiem klientiem būtu pastāvīgi jāuzrauga cena un jāprognozē paredzamais rezultāts. Turklāt izstāšanās no operācijas un jaunas operācijas sākšana klientam rada papildu izmaksas, jo piedāvājuma cenai tiek piemērota starpība vai tiek iekasēta maksa par darījumu.²⁴

15. Turklāt Eiropas Savienībā privātie klienti parasti veic ieguldījumus ārpusbiržas bināro iespēju līgumos. Līdz ar to bināro iespēju līgumu cena, izpilde un norēķini nav standartizēti. Tas pasliktina privāto klientu spēju izprast ar produktu saistītos nosacījumus. Šis apstāklis papildus atšķirīgajiem "jā/nē priekšlikumu" veidiem, kas ir bināro iespēju līguma pamatā, sarežģītajai cenu noteikšanas struktūrai (kas dažkārt ietver dubultās cenas noteikšanu) un vēl sarežģītākiem piedāvājumiem (piemēram, iespēju līgumiem, kas ietver vairāku bināro iespēju līgumu kopu) palielina šo produktu sarežģītību un vēl vairāk mazina klientu spēju saprast, ka

²³ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 20. apsvērumš.

²⁴ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 22. apsvērumš.

konkrētas viena veida bināro iespēju līguma iezīmes ne vienmēr piemīt cita veida bināro iespēju līgumam.

16. Turklāt bināro iespēju līgumu tirgotājs parasti ir tā privāto klientu operāciju darījuma partneris un nosaka cenu izpildes brīdī un maksājuma termiņa beigās. Pārdevēji arī bieži pieprasa, lai klienti atzītu, ka cenas, kas tiek izmantotas bināro iespēju līguma vērtības noteikšanai, var atšķirties no attiecīgajā pamata tirgū pieejamās cenas. Tas nozīmē, ka privātie klienti ne vienmēr var pārbaudīt no tirgotāja saņemto cenu atbilstību. Šo faktoru dēļ privātajiem klientiem ir ārkārtīgi grūti objektīvi novērtēt bināro iespēju līgumus. Tādēļ ar bināro iespēju līgumiem saistītā lielā sarežģītība un nepietiekamā pārredzamība apstiprina, ka pastāv būtiskas bažas saistībā ar ieguldītāju aizsardzību.

Bināro iespēju līgumu īpašās iezīmes vai sastāvdaļas (Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punkta e) apakšpunkts)

17. Bināro iespēju līgumi parasti ir ļoti īsa termiņa ieguldījumi, kuru termiņš dažkārt beidzas dažas minūtes pēc šo ieguldījumu veikšanas, tādēļ šie ieguldījumi pēc būtības ir ļoti spekulatīvi. Bināro iespēju līgumu bināro rezultātu raksturs nozīmē, ka šie līgumi tiek izmantoti galvenokārt spekulatīviem mērķiem. Fiksētas monetārās summas vai nulles maksājums ierobežo bināro iespēju līgumu kā riska ierobežošanas rīka vērtību salīdzinājumā ar tradicionālajiem iespēju līgumiem, kas ļauj klientam pārvaldīt viņa risku, nosakot griestus vai zemāko punktu attiecībā uz konkrētu aktīvu risku, kuram klients var būt tiešā veidā pakļauts. To pastiprina bināro iespēju līgumam parasti raksturīgais īss termiņš.

18. Turklāt bināro iespēju līgumu cenas tiek noteiktas atbilstīgi notikuma varbūtībai, norādot peļņu līdzīgi kā tradicionālo fiksētas likmes derību gadījumā (piemēram, derības par sporta pasākumiem vai vēlēšanu rezultātiem). Operācijām parasti ir ļoti īss termiņš, un ieguldītāji var gūt ļoti lielu peļņu vai zaudēt visu savu ieguldījumu. Šādas pamatīpatnības ir raksturīgas arī azartspēļu produktiem, kas ir saistīti ar atkarības rašanos un negatīviem rezultātiem patērētājiem.

19. Kā minēts iepriekš, bināro iespēju līgumu pārdevēji parasti rīkojas kā tiešs klienta operācijas darījuma partneris, tādējādi iekļaujot klienta operāciju savā uzskaitē. Šis uzņēmējdarbības modelis nostāda pārdevēja intereses tiešā konfliktā ar tā klientu interesēm, tādējādi palielinot risku, ka pārdevējs, beidzoties bināro iespēju līguma termiņam, varētu manipulēt ar pamatā esošā vērtspapīra cenu vai paildzināt bināro iespēju līguma termiņu par sekundēm vai milisekundēm, lai izvairītos no maksājuma veikšanas par līgumu. Interesu konflikta risks ir īpaši liels bināro iespēju līgumu gadījumā, jo šo produktu maksājumu struktūru nosaka tas, vai pamatā esošais vērtspapīrs, beidzoties termiņam, ir sasniedzis norunas cenu. Dalībvalstu uzraudzības iestādes arī ir konstatējušas tādus prakses veidus, kuru ietvaros bināro iespēju līgumu pārdevēji galvenajai starpībai saistībā ar pamatā esošo vērtspapīru piemēro asimetrisku vai nekonsekventu uzcenojumu, kā rezultātā līgums beidzas ar zaudējumiem, lai gan citādi tā termiņa beigās radītu peļņu.²⁵ Turklāt izplatīšanas modeļiem, kurus EVTI ir novērojuši šajā tirgus sektorā, piemīt noteikti un dažkārt raksturīgi interešu konflikti²⁶, un spiediens nodrošināt jaunu klientu plūsmu palielina interešu konfliktu rašanās iespēju.

20. Bināro iespēju līgumam strukturāli ir negatīva paredzamā peļņa, proti, jo vairāk darījumu ieguldītājs veic, jo lielāka iespēja, ka tas kumulatīvi zaudēs naudu. Piemēram, tāda bināro iespēju līguma gadījumā, kura ietvaros peļņas varbūtība ir 50 % un peļņas likme ir 80 % no

²⁵ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 30. apsvērums.

²⁶ EVTI jautājumu un atbilžu saistībā ar līgumu par starpību un citu spekulatīvu produktu nodrošināšanu privātajiem ieguldītājiem atbilstīgi Finanšu instrumentu tirgu direktīvai (ESMA 35-36-794), kas atjaunināti 2017. gada 31. martā, 2. sadaļā ir sīkāk aplūkoti atsevišķi šādi interešu konflikti.

ieguldītās summas, ja līgums noslēdzas ar peļņu, ieguldītājs saskaras ar aptuveni 75 % varbūtību ciest kumulatīvus zaudējumus 20 darījumos.²⁷

21. Liels risks, ka bināro iespēju līgums tiek tirgots spekulatīvos nolūkos un ka starp bināro iespēju līgumu tirgotājiem un to klientiem pastāv interešu konflikts, apstiprina būtisku bažu pastāvēšanu attiecībā uz ieguldītāju aizsardzību.

Iespējamo nelabvēlīgo seku apmērs un neatbilstības starp sagaidāmo ieguldītāja peļņu un zaudējumu risku apmērs (Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punkta b) un f) apakšpunkts)

22. Pirms bināro iespēju līgumu intervences EVTI un dalībvalstu uzraudzības iestādes bija paidušas bažas par to, ka visā Eiropas Savienībā pieaug to privāto klientu skaits, kuri iegādājas bināro iespēju līgumus. Šīs bažas apstiprina arī daudzās sūdzības, kas saņemtas no privātajiem klientiem visā Eiropas Savienībā, kuri ir cietuši ievērojamus zaudējumus, iegādājoties bināro iespēju līgumus.

23. EVTI analīzi par privāto klientu paredzamo negatīvo peļņu²⁸ apstiprina arī dati par privāto klientu ciestajiem zaudējumiem, par kuriem EVTI ziņojušas atsevišķas dalībvalstu uzraudzības iestādes:

a) Kipras Vērtspapīru un biržu komisija veica analīzi, kurā tā aplūkoja 10 bināro iespēju līgumu pārdevēju bināro iespēju līgumu klientu kontu izlasi laikposmā no 2017. gada 1. janvāra līdz 2017. gada 31. augustam. Tā konstatēja, ka vidēji 87 % klientu kontu šajā periodā cieta zaudējumus. Vidējie konta zaudējumi bija aptuveni 480 EUR;

b) Polijas Finanšu uzraudzības iestāde (turpmāk – PL-KNF), pamatojoties uz Polijas ieguldījumu brokeru sabiedrību datiem, konstatēja, ka 2016. gadā naudu zaudēja 86.3 % un 2017. gadā – 86.4 % klientu;

c) Itālijas Nacionālā uzņēmumu un biržas komisija (turpmāk – IT-CONSOB), pamatojoties uz 2017. gada martā veiktu apsekojumu piecās Eiropas Savienības ieguldījumu brokeru sabiedrību filiālēs, kas aktīvi darbojas bināro iespēju līgumu jomā, konstatēja, ka Itālijas privātie klienti, kuri veic ieguldījumus bināro iespēju līgumos, 2016. gadā cieta zaudējumus līdz pat 74 % apmērā, vidējam zaudējumu apmēram sasniedzot aptuveni 590 EUR;

d) UK-FCA, pamatojoties uz sabiedrību pārskatu par klientu kontu rezultātiem 2016. gadā, konstatēja, ka 81–85 % klientu kontu zaudēja naudu un ka zaudējumi vidēji sasniedza 400 līdz 1200 GBP. Ziņotie dati liecina, ka klienti guva peļņu no operācijām, bet cieta zaudējumus, ņemot vērā maksu par darījumiem ietekmi. Tas liecina, ka klienti, iespējams, nesaprot, kā viņu konta darbības rezultātus ietekmē maksas par darījumiem.

24. Lai novērtētu, kā un cik lielā mērā bināro iespēju līgumi rada risku ieguldītāju aizsardzībai, EVTI analizēja ieguldītāju peļņas sadalījumu.²⁹ Šajā analizē tika identificētas divas svarīgas iezīmes.³⁰ Pirmā svarīgā iezīme ir augstais ar bināro iespēju līgumiem saistītais riska līmenis: vispārēja bināro iespēju līgumu iezīme ir tāda, ka ieguldītājs var zaudēt visu ieguldīto summu.

²⁷ Skat. EVTI 2018. gada 1. jūnija dokumentu Nr. ESMA50-162-214 "Produktu intervences analīze – pasākumi attiecībā uz bināro iespēju līgumiem".

²⁸ Skat. EVTI 2018. gada 1. jūnija dokumentu Nr. ESMA50-162-214 "Produktu intervences analīze – pasākumi attiecībā uz bināro iespēju līgumiem".

²⁹ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 36. apsvērums.

³⁰ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 80. apsvērums un EVTI 2018. gada 1. jūnija dokuments Nr. ESMA50-162-214 "Produktu intervences analīze – pasākumi attiecībā uz bināro iespēju līgumiem".

25. Otrā iezīme – šā produkta negatīvā paredzamā peļņa. Atšķirībā no finanšu ieguldījumiem bināro iespēju līgumu termiņš parasti ir ļoti īss un tie nepiedāvā dalību pamatā esošā vērtspapīra vērtības pieaugumā. Bināro iespēju līgumi nodrošina noteiktu samaksu, ja notiek konkrēts notikums, un šādā ziņā tie atšķiras no tradicionālajiem iespēju līgumiem, ko bieži izmanto riska ierobežošanas nolūkos. Tipiska iespēju līguma maksājums ir atkarīgs no pamatā esošā vērtspapīra cenas izmaiņām, tiklīdz iespēju līgums ir naudas izteiksmē (maksājums ir mainīgs). Šim produktam raksturīgā iezīme ierobežo produkta kā riska ierobežošanas instrumenta vērtību, turpretī citi iespēju līgumu veidi tiek izmantoti, lai izlīdzinātu vai ierobežotu tāda aktīva cenu, ar kuru saistītam riskam sabiedrība vai ieguldītājs ir tiešā veidā pakļauts.³¹

26. Turklāt apstākļi, ka bināro iespēju līgumu termiņš parasti ir īss, ļauj ieguldītājam veikt vairākas operācijas pēc kārtas. Tas kopā ar negatīvo paredzamo peļņu rada situāciju, ka, jo vairāk operāciju ieguldītājs veic, jo lielāka varbūtība, ka tas kumulatīvi zaudēs naudu. Tā ir statistiska iezīme, kas raksturīga atkārtotai operāciju veikšanai ar negatīvu paredzamo peļņu.

27. Būtiski, ka negatīvā paredzamā peļņa parasti ir daļa no tirgotāja uzņēmējdarbības modeļa un parasti ir tā paredzamās peļņas avots. Bināro iespēju līgums uzliek tā tirgotājam pienākumu izmaksāt ieguldītājam noteiktu summu, ja notiek konkrēts notikums, līdz ar to, lai pārdevējs gūtu peļņu, ieguldītājam ir jācieš paredzami zaudējumi. Turklāt pastāv iespēja, ka pārdevēji piemēros papildu maksas.

28. Tādu bināro iespēju līgumu gadījumā, kuri tiek piedāvāti ar dubulto cenu, šādas cenas nodrošināšana nevar uzlabot ieguldītāja paredzamo peļņu, jo pārdevējam būs jāpiedāvā cena, kas tam ļauj gūt paredzamu peļņu. Ja ieguldītāji izstājas no operācijas pirms termiņa beigām, ieguldītāju paredzamā peļņa ir zemāka nekā tad, ja viņi piedalās operācijā līdz termiņa beigām. Šo papildu paredzamo zaudējumu apmērs dažādu pārdevēju gadījumā atšķirsies, bet dubultajā cenā ietvertajai paredzamajai vērtībai ieguldītājam ir jābūt negatīvai, tāpat kā produkta sākotnējā cena ietvers negatīvu paredzamo peļņu ieguldītājam.

29. Kopējā ietekme atspoguļo būtisku bināro iespēju līgumu iezīmi, ko rada to negatīvā paredzamā peļņa: ja privātais klients veic ļoti lielu skaitu ieguldījumu vai ja ļoti liels skaits ieguldītāju katrs veic vienu ieguldījumu, peļņas varbūtība ir ļoti neliela.

30. EVTI analīze par bināro iespēju līgumu peļņas sadali korelē ar dalībvalstu uzraudzības iestāžu datiem, izceļot privāto klientu lielo risku zaudēt būtisku ieguldījumu daļu (bieži vien visu ieguldījumu) un negatīvo paredzamo peļņu. Šīs īpatnības papildina arī vispārēja ar bināro iespēju līgumu iezīmēm saistīta sarežģītība un nepietiekama pārredzamība, neapmierinoša tirdzniecības un izplatīšanas prakse, kā arī bināro iespēju līgumiem raksturīgi interešu konflikti. Kompensāciju nenodrošina nekādi atbilstīgi ieguvumi. Šīs īpatnības kopā veido būtisku kaitējuma avotu privātajiem klientiem.³²

31. Saskaņā ar Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas ziņojumu biežākās jurisdikciju sūdzības saistībā ar atļauju saņēmušajiem piedāvātājiem cita starpā attiecas uz produkta darbības rādītājiem (ieguldītāju zaudējumiem), klientu izpratnes trūkumu par produktiem vai sniegtajiem pakalpojumiem (un ar tiem saistītajiem riskiem), grūtībām izņemt līdzekļus, agresīvu vai maldinošu pārdošanu, kā arī cenas vai operāciju manipulēšanu.³³

³¹ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 81. apsvērumš.

³² EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 86. apsvērumš.

³³ Starptautiskās Vērtspapīru komisiju organizācijas 2016. gada decembra ziņojums par tās apsekojumu par ārpusbiržas produktiem ar sviras efektu, 46. lpp. (<https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD550.pdf>).

Finanšu darbībā vai finanšu praksē iesaistīto klientu veids (Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punkta c) apakšpunkts)

32. Ņemot vērā bināro iespēju līgumu sarežģītību, kā aprakstīts EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmumā, vairāku privāto klientu (atšķirībā no profesionālajiem klientiem) ir grūti pienācīgi izprast un novērtēt faktisko risku, kas rodas, veicot darījumus ar šiem produktiem.³⁴ Pierādījumi par dalībvalstu uzraudzības iestāžu novērotajiem zaudējumiem privāto klientu kontos, kas aprakstīti EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmumā un Latvijas Bankas noteikumu projektā, liecina, ka bināro iespēju līgumi nav piemēroti privātajiem klientiem.

33. Lai gan bināro iespēju līgumi ir sarežģīti produkti, tie (pirms EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmuma) visbiežāk tika piedāvāti privātajiem klientiem, izmantojot elektroniskās tirdzniecības platformas un nesniedzot ieguldījumu konsultācijas vai neveicot portfeļa pārvaldību.

34. EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmumā ir norādīts, ka dalībvalstu uzraudzības iestādes šajā tirgus sektorā ir novērojušas agresīvus pārdošanas pasākumus, kā arī maldinošas reklāmas paziņojumus šajā tirgus nozarē. Tie ietver, piemēram, sponsorēšanas pasākumu vai saistību izmantošanu attiecībā uz lielākajām sporta komandām, kas rada maldinošu iespaidu, ka sarežģīti un spekulatīvi produkti, piemēram, bināro iespēju līgumi, ir piemēroti privāto klientu tirgum, veicinot vispārējo zīmola nosaukuma atpazīstamību.³⁵

Tas, cik lielā mērā finanšu instruments var apdraudēt ieguldītāju uzticību finanšu sistēmai (Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punkta v) apakšpunkts)

35. Bināro iespēju līgumu sarežģītība kopā ar pārredzamības trūkumu, produkta paredzamā negatīvā peļņa ieguldītājiem, pamatotu ieguldījuma mērķu neesamība, daudzu tirdzniecības un izplatīšanas darbību maldinošais un agresīvais raksturs, pārdevēju interešu konflikti, kā arī iespējamā kaitējuma apmērs veicina privāto klientu uzticības mazināšanos finanšu sistēmai.

36. Ņemot vērā EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmumā apliecināto lielo varbūtību, ka klienti cietīs zaudējumus, ieguldītāji, kuriem nav citas pieredzes saistībā ar ieguldījumu veikšanu finanšu instrumentos un kurus ir piesaistījusi bināro iespēju līgumu pārdevēju agresīvā tirgvedība, varētu secināt, ka šie produkti reprezentē visus finanšu instrumentus. Šīs bažas ir vēl būtiskākas, ņemot vērā bināro iespēju līgumu pārdevēju lielo klientu skaitu un sūdzību skaitu par šiem produktiem.³⁶

Latvijas Bankas vērtējums par to, vai pastāv būtiskas bažas par ieguldītāju aizsardzību

37. Latvijas Banka ir izskatījusi pierādījumus par bināro iespēju līgumu vēsturisko pārdošanu privātajiem klientiem, kā izklāstīts iepriekš, un ir secinājusi, ka, nepastāvot ierobežojumiem, kas ietverti pagaidu EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmumā, bināro iespēju līgumu pārdošana privātajiem klientiem rada būtiskas bažas par ieguldītāju aizsardzību.

Piemērojamās spēkā esošās regulatīvās prasības saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību aktiem nepietiekami novērš konstatētās ievērojamās bažas par ieguldītāju aizsardzību (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta b) apakšpunkts)

38. Atbilstoši Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta b) apakšpunktam Latvijas Banka ir vērtējusi, vai Eiropas Savienībā spēkā esošās regulējošās prasības, kas piemērojamas attiecīgajam finanšu instrumentam vai darbībai, nenovērsīs draudus. Latvijas Banka ir ņēmusi vērā piemērojamās spēkā esošās regulatīvās prasības, kas noteiktas Finanšu instrumentu tirgus

³⁴ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 86. apsvērums.

³⁵ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 39. apsvērums.

³⁶ EVTI 2018. gada 22. maija bināro iespēju līgumu intervences lēmuma 51. apsvērums.

likumā, Regulā Nr. 600/2014 un Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. novembra regulā (ES) Nr. 1286/2014 par komplektētu privāto ieguldījumu un apdrošināšanas ieguldījumu produktu (PRIIP) pamatinformācijas dokumentiem (turpmāk – PRIIPs regula). Īpaši tas ietver:

- a) prasību sniegt klientiem atbilstošu informāciju saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likuma 128. panta piekto un sesto daļu;
- b) Finanšu instrumentu tirgus likuma 126.² panta pirmajā un 1.¹ daļā noteiktās atbilstības un piemērotības prasības;
- c) Finanšu instrumentu tirgus likuma 128.² pantā noteiktās labāko rezultātu nodrošināšanas klientam prasības;
- d) produktu pārvaldības prasības, kas noteiktas Finanšu instrumentu tirgus likuma 127. panta vienpadsmitajā daļā un 128. panta 1.¹ un 1.² daļā;
- e) PRIIPs regulas 5.–14. pantā noteiktās informācijas atklāšanas prasības.

Latvijas Banka uzskata, ka spēkā esošās regulatīvās prasības pietiekami nenovērš ievērojamās bažas par ieguldītāju aizsardzību, kas izriet no bināro iespēju līgumu pazīmēm un EVTI un citu dalībvalstu uzraudzības iestāžu pierādījumiem par privāto klientu vēsturiski lieliem zaudējumiem.

Šo jautājumu nevar risināt labāk, uzlabojot uzraudzību vai spēkā esošo prasību izpildi (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta b) apakšpunkts)

39. Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka kompetentās iestādes var veikt šā panta 1. punktā minētos intervences pasākumus, ja ir pamatots pierādījums, ka konstatētās ievērojamās bažas par ieguldītāju aizsardzību nevarētu labāk risināt ar uzlabotu uzraudzību vai spēkā esošo prasību izpildi.

Šajā dokumentā minētie pierādījumi rada bažas par to, ka bināro iespēju līgumu turpmāka izplatīšana privātajiem klientiem neļauj pārdevējam rīkoties klientu interesēs vai sniegt patiesu, skaidru un nemaldinošu informāciju. Līdz ar to dažādas individuālas uzraudzības darbības nekavējoties nenodrošinātu, ka tiek novērsts turpmāks kaitējums privātajiem klientiem, un nesniegtu atbilstošu alternatīvu prasību attiecībā uz bināro iespēju līgumiem noteikšanai.

40. 2019. gada 24. aprīlī Finanšu un kapitāla tirgus komisija brīdināja ieguldītājus par riskantiem ieguldījumu pakalpojumiem, kurus piedāvā pa tālruni (tostarp par bināro iespēju līgumu piedāvājumu).³⁷ Finanšu un kapitāla tirgus komisija iepriekš bija uzsvērusi ar šiem spekulatīvajiem produktiem saistītos riskus un publicēja EVTI brīdinājumus par bināro iespēju līgumiem, līgumiem par starpību un citiem spekulatīviem produktiem. Latvijas Banka ir cieši sadarbojusies ar EVTI jautājumos, kas saistīti ar bināro iespēju līgumu pārdošanu privātajiem klientiem.

41. Pirms EVTI bināro iespēju līgumu intervences lēmumu pieņemšanas EVTI veica vairākas nesaistošas darbības attiecībā uz būtiskajām bažām par ieguldītāju aizsardzību, kas konstatētas saistībā ar bināro iespēju līgumu pārdošanu privātajiem klientiem. EVTI ir veikusi uzraudzības konverģences darbu un koordinējusi darbu, ko veic kopīga grupa, kas izveidota, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar vairākiem pārdevējiem, kuri piedāvā bināro iespēju līgumus, līgumus par starpību un citus spekulatīvus produktus privātajiem klientiem pārrobežu mērogā visā Eiropas Savienībā. EVTI ir vairākkārt norādījusi uz bināro iespēju līgumu riskiem ieguldītāju brīdinājumos, jautājumos un atbildēs un savā atzinumā "Finanšu instrumentu tirgu direktīvas prakse uzņēmumiem, kas pārdod sarežģītus produktus". Neraugoties uz to, ka EVTI ir plaši izmantojusi savus nesaistošos instrumentus, lai nodrošinātu piemērojamo spēkā esošo

³⁷ <https://www.bank.lv/darbibas-jomas/klientu-aizsardziba/uzmanies-no-krapniekiem/bridinajumi-par-aidzomigiem-finansu-darījumiem/13901-fktk-bridina-par-riskantiem-ieguldijumu-pakalpojumiem-kurus-piedava-pa-talruni-pievienota-ari-informacija-krievu-valoda>

regulatīvo prasību konsekventu un efektīvu piemērošanu, joprojām pastāv bažas par ieguldītāju aizsardzību. Līdz ar to spēkā esošās prasības nenovērš konstatētās bažas.

Pasākums ir samērīgs, ņemot vērā identificēto risku būtību, attiecīgo ieguldītāju vai tirgus dalībnieku sarežģītības pakāpi un darbības iespējamo ietekmi uz ieguldītājiem un tirgus dalībniekiem, kuri var turēt, izmantot vai gūt labumu no finanšu instrumenta, strukturētā noguldījuma, darbības vai prakses (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta c) apakšpunkts)

42. Latvijas Banka uzskata, ka ir nepieciešams noteikt samērīgas prasības bināro iespēju līgumu reklāmai, izplatīšanai vai pārdošanai privātajiem klientiem. Noteikumu projektā ietvertās prasības risina šo problēmu, nodrošinot pienācīgu aizsardzības līmeni privātajiem klientiem, kas iegādājas bināro iespēju līgumus Latvijā vai no tās. Noteikumu projektam nav tādas negatīvas ietekmes uz finanšu tirgu efektivitāti vai ieguldītājiem, kas būtu nesamērīga ar ieguvumiem.

43. Tāpēc Latvijas Banka uzskata, ka noteikumu projektā ietvertās prasības, lai ierobežotu visu veidu bināro iespēju līgumu reklāmu, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem, ir piemērotas, lai novērstu riskus ieguldītāju aizsardzībai.

44. Latvijas Banka uzskata, ka nav mazāk ierobežojošu pasākumu, kuri varētu novērst bināro iespēju līgumu galvenās iezīmes, kas rada būtiskas bažas par ieguldītāju aizsardzību.

Pasākumiem nav diskriminējošas ietekmes uz pakalpojumiem, ko sniedz no citas dalībvalsts (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta e) apakšpunkts)

45. Latvijas Banka uzskata, ka noteikumu projektā ietvertajām prasībām nav diskriminējošas ietekmes uz pakalpojumiem vai darbībām, kas tiek veiktas no citas dalībvalsts, jo šie pasākumi nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret bināro iespēju līgumu tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu neatkarīgi no dalībvalsts, no kuras šie pakalpojumi vai darbības tiek veiktas.

Apspriešanās un paziņošana (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta d) un f) apakšpunkts)

46. Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta d) apakšpunkts paredz kompetentajai iestādei (Latvijas Bankai) tiesības ierobežot konkrētu finanšu instrumentu piedāvāšanu dalībvalstī vai no tās, ja kompetentā iestāde ir pienācīgi apspriedusies ar kompetentajām iestādēm citās dalībvalstīs, kuras šī rīcība varētu ievērojami ietekmēt. Vienlaikus Regulas Nr. 600/2014 42. panta 3. punkts paredz kompetentajai iestādei pienākumu vismaz mēnesi pirms ierobežojumu stāšanās spēkā detalizēti paziņot pārējo dalībvalstu kompetentajām iestādēm un EVTI par finanšu instrumentu, uz kuriem ierobežojums attieksies, ierobežojuma veidu un to, kad tam paredzēts stāties spēkā, kā arī sniegt pierādījumus, uz kuriem pamatots lēmums piemērot ierobežojumus un kuri apliecina katra Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punktā minētā nosacījuma izpildi. Lai nodrošinātu atbilstību šīm prasībām, Latvijas Banka pirms noteikumu projekta apstiprināšanas plāno konsultēties ar pārējām dalībvalstīm un EVTI.

47. Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta f) apakšpunkts paredz Latvijas Bankai tiesības ierobežot konkrētu finanšu instrumentu piedāvāšanu dalībvalstī vai no tās, ja tā ir pienācīgi konsultējusies ar publiskajām struktūrām, kas ir atbildīgas par fizisku lauksaimniecības tirgu pārraudzību, pārvaldību un regulēšanu, kad finanšu instruments rada nopietnus draudus pareizai fiziska lauksaimniecības tirgus darbībai un integritātei. Latvijas Bankas ieskatā bināro iespēju līgumi un līgumi par starpību nerada nopietnus draudus pareizai fiziska lauksaimniecības tirgus darbībai un integritātei. Tādēļ Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta f) apakšpunkts uz noteikumu projektu nav attiecināms.

Pierādījumi Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta un Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta nosacījumu izpildei attiecībā uz prasībām finanšu līgumiem par starpību

1. Noteikumu projekts ievieš produktu intervences prasības nacionālā līmenī, kuru būtība un tvērums atspoguļo EVTI no 2018. gada 1. augusta uz trim mēnešiem noteiktos pagaidu ierobežojumus līgumu par starpību reklamēšanai, izplatīšanai vai pārdošanai privātiem klientiem³⁸ un EVTI 2018. gada 1. novembrī³⁹, 2019. gada 1. februārī⁴⁰ un 2019. gada 1. maijā⁴¹ uz trim mēnešiem atjaunos pagaidu ierobežojumus līgumu par starpību tirdzniecībai, izplatīšanai vai pārdošanai privātiem klientiem (turpmāk – EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumi), kurus uz laiku piemēroja visās Eiropas Savienības dalībvalstīs. Liela daļa no EVTI apsvērumiem saistībā ar finanšu līgumu par starpību intervenci attiecas uz šā instrumenta iezīmēm un būtību. Šie apsvērumi ir vienlīdz būtiski Latvijas Bankas pašas veiktajai analīzei. Latvijas Banka cieši sadarbojās ar EVTI, analizējot un novērtējot pierādījumus, kas bija EVTI finanšu līgumu par starpību intervences pamatā, un ir izvērtējusi EVTI apkopotos pierādījumus.

2. Latvijas Bankas novērtējums par noteikumu projekta atbilstību Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punktā minētajiem kritērijiem balstās uz pierādījumiem un analīzi, ko EVTI ir ieguvusi, novērtējot EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumu atbilstību Regulas Nr. 600/2014 40. panta 2. punkta nosacījumiem. Tas ietver pierādījumus un analīzi, kas izklāstīta:

- a) EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumos, kuros ir izklāstīti pierādījumi no visām dalībvalstīm saistībā ar līgumu par starpību pārdošanu privātajiem klientiem pārrobežu mērogā;
- b) EVTI veiktajā produktu intervences analīzē attiecībā uz līgumiem par starpību⁴².

3. Latvijas Bankas novērtējums, kas izklāstīts turpmāk, ir balstīts uz būtiskiem pierādījumiem, ko iepriekšējos gados savākušas citu dalībvalstu uzraudzības iestādes un EVTI.

Ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta a) apakšpunkts)

4. Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta a) apakšpunktā ir noteikts, ka kompetentā iestāde (tātad arī Latvijas Banka) var noteikt prasības, ja tai ir pamatots iemesls uzskatīt, ka finanšu instruments, strukturētais depozīts, darbība vai prakse rada ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību. Nosakot, vai pastāv ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību, Latvijas Banka ir izvērtējusi faktoros un kritērijus, kuri uzskaitīti Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta

³⁸ [EVTI 2018. gada 22. maija lēmums \(ES\) 2018/796 par cenu starpību līgumu pagaidu ierobežošanu Savienībā saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulas \(ES\) Nr. 600/2014 40. pantu.](#)

³⁹ [EVTI 2018. gada 23. oktobra lēmums \(ES\) 2018/1636 par pagaidu ierobežojuma atjaunošanu un grozīšanu attiecībā uz lēmumu \(ES\) 2018/796 par cenu starpības līgumu izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.](#)

⁴⁰ [EVTI 2019. gada 23. janvāra lēmums \(ES\) 2019/155, ar ko atjauno pagaidu ierobežojumu par cenu starpības līgumu tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.](#)

⁴¹ [EVTI 2019. gada 17. aprīļa lēmums \(ES\) 2019/679, ar ko atjauno pagaidu ierobežojumu par cenu starpības līgumu tirdzniecību, izplatīšanu vai pārdošanu privātajiem klientiem.](#)

⁴² EVTI 2018. gada 1. jūnija dokuments Nr. ESMA 50-162-215 "Produktu intervences analīze attiecībā uz finanšu līgumiem par starpību" (https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-162-215_product_intervention_analysis_cfds.pdf).

2. punktā. Ņemot vērā attiecīgos faktoros un kritērijus, Latvijas Banka ir secinājusi, ka pastāv ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību tālāk izklāstīto iemeslu dēļ.

5. Līgumi par starpību ir sarežģīti produkti⁴³, kuri parasti netiek tirgoti tirdzniecības vietā. Cenu noteikšana, tirdzniecības nosacījumi un norēķini šādiem produktiem nav standartizēti, pasliktinot privāto klientu spēju saprast produkta nosacījumus. Turklāt līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēji bieži izvērza prasību, lai klienti atzīst, ka līgumu par starpību vērtības noteikšanai izmantotās salīdzināmās cenas var atšķirties no cenas, kas ir pieejama attiecīgajā tirgū, kur tiek tirgoti esošie aktīvi, radot privātajiem klientiem grūtības apskatīt un pārbaudīt datu precizitāti par cenām, kas saņemtas no produktu sniedzēja.

6. Izmaksas un maksas, kas piemērojamas līgumu par starpību tirdzniecībai, ir sarežģītas, un privātajiem klientiem tās nav pārredzamas. Īpaši privātajiem klientiem parasti ir grūti saprast un novērtēt līgumu par starpību paredzamo ienesīgumu, ņemot vērā arī sarežģītību, ko rada darījumu maksu ietekme uz šādu ienesīgumu. Darījumu maksas līgumos par starpību parasti tiek piemērotas pilnai darījuma nosacītajai vērtībai, un investoriem attiecīgi rodas augstākas darījumu maksas salīdzinājumā ar viņu ieguldītajiem līdzekļiem ar augstāku sviras līmeni. Darījumu maksas parasti tiek atskaitītas no klienta noguldītās sākotnējās maržas, un augsts sviras efekts var radīt situāciju, kad klients līguma par starpību atvēršanas brīdī savā tirdzniecības kontā novēro ievērojamus zaudējumus, ko izraisa augstas darījumu maksas. Tā kā darījumu maksas ar augstāku kredītplēcu vairāk samazina klienta sākotnējo drošības rezervi, klientam būs jāpelna vairāk naudas no paša darījuma, lai gūtu peļņu. Tas samazina klienta iespējas gūt peļņu, atskaitot darījumu maksas un pakļaujot klientu lielākam zaudējumu riskam.⁴⁴

7. Papildus darījuma maksām var tikt piemērotas cenu starpības un dažādas citas finansēšanas izmaksas un maksas.⁴⁵ Tās ietver komisijas maksas (vispārēja komisijas maksa vai komisijas maksa par katru tirdzniecības darījumu vai par līgumu par starpību konta atvēršanu un slēgšanu) vai konta pārvaldības maksas. Lai līgumu par starpību saglabātu atvērtu, parasti arī nosaka finansēšanas maksas, piemēram, dienas vai nakts maksas, kurām var tikt pievienots arī uzcenojums. Šo dažādo izmaksu un maksu daudzums un sarežģītība un to ietekme uz klientu tirdzniecības darījumu rezultātiem traucē attiecībā uz līgumu par starpību nodrošināt pietiekamu pārredzamību, lai privātajam klientam ļautu pieņemt pārdomātu ieguldījumu lēmumu.

8. Vēl vienu sarežģītību izraisa zaudējumu apturēšanas rīkojumu izmantošana. Šī produkta iezīme var sniegt privātajiem klientiem maldinošu iespaidu, ka zaudējumu apturēšanas rīkojums garantē izpildi par cenu, kādu viņi ir noteikuši (zaudējumu apturēšanas līmenis). Tomēr zaudējumu apturēšanas rīkojumi garantē nevis aizsardzības līmeni, bet "tirgus rīkojuma" iedarbināšanu gadījumā, kad līgumu par starpību cena sasniedz klienta noteikto cenu. Tādējādi klienta saņemtā cena (izpildes cena) var atšķirties no cenas, kura bija noteikta zaudējumu apturēšanai.⁴⁶ Lai gan zaudējumu apturēšana nav unikāla iezīme saistībā ar līgumu par starpību, sviras finansējuma efekts palielina ieguldītāja drošības rezerves jutību pret esošo aktīvu cenu svārstībām, palielinot pēkšņu zaudējumu risku, un tas nozīmē, ka tādi tradicionālie tirdzniecības

⁴³ Saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likuma 126.² panta divpadsmitās daļas 1. punktu un Deleģētās regulas Nr. 2017/565 57. pantu finanšu līgumi par starpību neatbilst attiecīgajiem kritērijiem, lai tos uzskatītu par vienkāršiem finanšu instrumentiem.

⁴⁴ EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 14. un 15. apsvērums.

⁴⁵ Līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēja piedāvājumā privātajiem klientiem iekļautā starpība var ietvert tirgus cenu uzcenojumu, kuru ietur ārējs avots, piemēram, likviditātes nodrošinātājs.

⁴⁶ Skat. arī Deleģētās regulas Nr. 2017/567 19. panta 2. punkta d) apakšpunktu, īpaši pēdējo tajā minēto apakšfaktoru, kurā *inter alia* minēts terminu izmantojums, kas maldina par lielāku drošumu, nekā faktiski iespējams vai ticams.

kontroles mehānismi kā, piemēram, zaudējumu apturēšana nav pietiekami, lai spētu novērst bažas attiecībā uz ieguldītāju aizsardzību.

9. Citu būtisku sarežģītību saistībā ar līgumu par starpību var izraisīt attiecīgais pamatā esošo aktīvu tirgus. Piemēram, ārvalstu valūtu tirdzniecībā klienti veic spekulācijas, izmantojot vienas valūtas pirkšanu un pārdošanu par citu valūtu. Ja neviena no šīm valūtām nav tā valūta, kuru klients lietojis līgumu par starpību pozīcijas atvēršanai, jebkura peļņa, ko klients saņems, būs atkarīga no klienta veiktajiem pasākumiem nolūkā novērtēt šo triju valūtu svārstības. Tas liecina, ka, lai veiksmīgi risinātu sarežģītos aspektus, kas raksturīgi šādai valūtas tirdzniecībai, ir vajadzīgas augsta līmeņa zināšanas par visām darījumā iesaistītajām valūtām. Privātajiem klientiem šādu zināšanu parasti nav.

10. Līgumi par starpību, kuru pamatā esošie aktīvi ir kriptovalūtas, rada atsevišķas un ievērojamas bažas. Kriptovalūtas ir salīdzinoši nenobriedusi aktīvu kategorija, kas izraisa būtiskus riskus ieguldītājiem. Latvijas Banka ir brīdinājusi patērētājus par riskiem, kas saistīti ar kriptovalūtu iegādi vai ieguldīšanu.⁴⁷ Attiecībā uz līgumiem par starpību, kuri ietver kriptovalūtas, daudzas no šīm bažām joprojām ir aktuālas. Tas ir tāpēc, ka privātie klienti parasti neizprot riskus, kurus ietver spekulācijas ārkārtīgi svārstīgu un salīdzinoši nenobriedušu aktīvu kategorijā, ko saasina tirdzniecība ar drošības rezervi, jo šādā tirdzniecībā klientiem jāspēj reaģēt ļoti īsā laika posmā. Augsts sarežģītības līmenis, zema pārredzamības pakāpe, ietvertu risku raksturs un pamatā esošo aktīvu veids ir rādītāji, kas apstiprina, ka attiecībā uz līgumiem par starpību pastāv ievērojamas bažas attiecībā uz ieguldītāju aizsardzību.⁴⁸

Līgumu par starpību īpašās iezīmes vai komponenti (Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punkta e) apakšpunkts)

11. Līgumu par starpību galvenā iezīme ir to spēja darboties, izmantojot sviru. Lai gan sviras finansējums var palielināt klientu iespējamo peļņu, kopumā tas var arī palielināt iespējamus zaudējumus. Dalībvalstu uzraudzības iestādes ir atzīmējušas, ka līdz EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumu pieņemšanai sviras finansējuma līmeņi, ko piemēroja līgumos par starpību visā Eiropas Savienībā, bija robežās no 3:1 līdz 500:1.⁴⁹ Ciktāl tas attiecas uz privātajiem klientiem, lielāku zaudējumu iespējamība sviras finansējuma ietekmē var palielināties vairāk nekā iespējamība gūt lielāku peļņu turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ. Svira ietekmē ieguldījuma rezultātus, privātajiem klientiem palielinot darījumu maksu radīto ietekmi.

12. Cits risks attiecībā uz tādu produktu tirdzniecību, kam ir pārmērīgs aizņemto līdzekļu īpatsvars, ir saistīts ar augsta sviras finansējuma līmeņa un automātiskas drošības rezerves slēgšanas prakses mijiedarbību. Saskaņā ar parasti piemērotiem līguma noteikumiem līgumu par starpību produktu sniedzējiem tiek piešķirta iespēja pēc saviem ieskatiem slēgt klienta kontu, kad klienta neto kapitāla vērtspapīri sasniedz noteiktu procentuālo daļu no sākotnējās drošības rezerves, kas klientam jāmaksā, lai atvērtu līgumu par starpību pozīciju.⁵⁰

⁴⁷ <https://www.bank.lv/tiesibu-akti/728-aktualitates/fktk-zinu-arhivs/13938-ieguldijumi-kriptovalutas-iespeja-gan-nopelnit-gan-pazaudet>

⁴⁸ EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 16.–20. apsvērumi.

⁴⁹ UK-FCA ir atzīmējusi sviras finansējuma līmeni 200:1 attiecībā uz mazākām pozīcijām. Turklāt UK-FCA ir arī konstatējusi, ka 200:1 ir tipisks sviras finansējums darījumos ar "galvenajām" valūtām, bet 500:1 un reizēm lielāku sviras finansējuma līmeni piedāvā tie produktu sniedzēji, kuru mērķauditorija ir mazāka apjoma darījumu privātie klienti. FR-AMF ir konstatējusi sviras finansējuma līmeni līdz 400:1 valūtu pāriem, kuriem ir vislielākā likviditāte. Īrijas Centrālā banka ir konstatējusi sviras finansējuma līmeni līdz 400:1. Vācijas Federālā finanšu uzraudzības iestāde ir uzsvērusi kādu konkrētu gadījumu Vācijā, kad ieguldījumu sabiedrība piedāvājusi sviras finansējumu 400:1 bez papildu nodrošinājuma pieprasījuma. IT-CONSOB un Bulgārijas Finanšu uzraudzības komisija ir konstatējušas sviras finansējuma līmeni līdz 500:1.

⁵⁰ EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 21.–23. apsvērumi.

13. Mijiedarbība starp augstu sviras finansējuma līmeni un automātisku drošības rezerves slēgšanu ir tāda, ka tiek palielināta iespējamība, ka līgumu par starpību pakalpojuma sniedzējs īsā laika posmā automātiski slēgs klienta pozīciju vai klientam būs jānosaka papildu drošības rezerves iemaksa cerībā uz zaudētās pozīcijas atgūšanu. Augsts sviras finansējuma līmenis palielina iespējamību, ka klientam ir nepietiekama drošības rezerve, lai atbalstītu savus atvērtos līgumus par starpību, padarot klienta pozīcijas jutīgas pret pamatā esošo aktīvu mazām cenu svārstībām un radot klientam nelabvēlīgāku situāciju.

14. Ir novērots, ka tirgus praksē līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēji drošības rezerves slēgšanu, iespējams, ir ieviesuši galvenokārt tādēļ, lai ļautu tiem vieglāk pārvaldīt klienta riska darījumus un produkta sniedzēja kredītrisku, slēdzot klienta pozīciju, pirms klientam pietrūkst līdzekļu sava pašreizējā riska darījuma izmaksu segšanai. Automātiskā drošības rezerves slēgšana nodrošina arī zināmu aizsardzības pakāpi klientiem, jo tā samazina, bet nelikvidē risku, ka klients (īpaši ar augstu sviras finansējuma līmeni) var zaudēt visu sākotnējo drošības rezervi vai vēl vairāk.

15. Dažas dalībvalstu uzraudzības iestādes ziņoja EVTI, ka līgumu par starpību pakalpojumu sniedzējiem ir atšķirīgi līmeņi, kuros tie piemēro automātisko drošības rezerves slēgšanu.⁵¹ Līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēji attiecībā uz klientiem, kuri parasti veic tirdzniecību, izmantojot zemākas vērtības rīkojumus, kad šie pakalpojumu sniedzēji klientu veiktajā tirdzniecībā darbojas kā tiešie darījumu partneri, iepriekš ir noteikuši drošības rezerves slēgšanas noteikumu, kas paredz līmeni 0–30 % apmērā no sākotnējās nepieciešamās drošības rezerves. Ļaujot klienta līdzekļu apjoma kritumam pietuvoties nullei, palielinās klienta risks zaudēt vairāk naudas, nekā klients bija ieguldījis.

16. Ar sviras finansējuma izmantošanu saistītais risks ir tāds, ka klienti var zaudēt vairāk naudas, nekā viņi ir ieguldījuši. Tas ir galvenais risks, ko privātie klienti varētu nesaprast, pat neskatoties uz rakstiskiem brīdinājumiem. Klienta noteiktā drošības rezerve ir kā nodrošinājums, lai atbalstītu klienta pozīciju. Ja pamatā esošo aktīvu cena, piemēram, mainās pret klienta pozīciju, pārsniedzot sākotnēji noteikto drošības rezervi, klients var būt atbildīgs par zaudējumiem, kas pārsniedz viņa līgumu par starpību tirdzniecības konta līdzekļus, pat pēc klienta visu citu līgumu par starpību pozīciju slēgšanas. Dažas dalībvalstu uzraudzības iestādes ir ziņojušas EVTI, ka vairāki privātie klienti ir zaudējuši ievērojamas naudas summas Šveices franka piesaistes atcelšanas laikā 2015. gada janvārī.

17. Tirdzniecība, piemērojot augstu sviras finansējuma līmeni, palielina cenu pārrāvumu radīto ietekmi ievērojamu tirgus svārstību laikā. Cenu pārrāvumi rodas tad, kad notiek pēkšņas pamatā esošo aktīvu cenas izmaiņas. Attiecībā uz līgumu par starpību cenu pārrāvumi nav unikāla iezīme, bet ar šādiem notikumiem saistītos riskus saasina augsts izmantotā sviras finansējuma līmenis. Ja notiek cenu pārrāvums, klients, kura ieguldījumi zaudē vērtību, iespējams, nevar slēgt atvērtu līgumu par starpību par vēlamu cenu, un tas var radīt būtiskus klienta zaudējumus, veicot tirdzniecību ar augstu sviras finansējuma līmeni. Piemēram, Šveices franka satricinājuma gadījumā 2015. gadā tas privātajiem klientiem radīja zaudējumus, kas ievērojami pārsniedza sākotnēji ieguldīto summu.

18. Pastāvīgā dubultās cenas noteikšana ir papildu elements, ko var piedāvāt līgumu par starpību pārdevēji. Šis elements padara situāciju vēl sarežģītāku, jo privātajiem klientiem ir grūti pienācīgi novērtēt šos produktus vai gūt pozitīvu peļņu no ieguldījuma. Tas skaidrojams ar apstākli, ka privātajiem klientiem būtu pastāvīgi jāuzrauga cena un jāprognozē paredzamais rezultāts. Turklāt izstāšanās no operācijas un jaunas operācijas sākšana klientam rada papildu izmaksas, jo piedāvājuma cenai tiek piemērota starpība vai tiek iekasēta maksa par darījumu.⁵²

⁵¹ EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 26. apsvērums.

⁵² EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 27.–29. apsvērums.

Iespējamo nelabvēlīgo seku apmērs un neatbilstības starp sagaidāmo ieguldītāja peļņu un zaudējumu risku apmērs (Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punkta b) un f) apakšpunkts)

19. EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumos sniegti pierādījumi, kas liecina, ka to privāto klientu skaits, kuri iegulda līgumos par starpību, kā arī to pakalpojumu sniedzēju skaits, kuri piedāvā šos produktus visā Eiropas Savienībā, ir pieaudzis līdz pirmā EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma pieņemšanai.

20. EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumos ir apkopoti īpaši pētījumi, kurus veica dalībvalstu uzraudzības iestādes un kuri attiecas uz rezultātiem privātajiem klientiem, kas veic ieguldījumus līgumos par starpību, un tie liecina, ka turpmāk minētajās dalībvalstīs vairums privāto klientu, kas veica ieguldījumus šajos produktos, tirdzniecības rezultātā naudu zaudēja⁵³:

- a) Kipras Vērtspapīru un biržu komisija no 2017. gada 1. janvāra līdz 2017. gada 31. augustam veica 18 lielāko līgumu par starpību produktu sniedzēju privāto klientu kontu izlases analīzi (aptuveni 290 000 klientu kontu). Tika konstatēts, ka vidēji 76 % klientu kontu konkrētajā periodā kopumā cieta zaudējumus un aptuveni 24 % klientu kontu guva peļņu. Uz katru kontu vidēji tika zaudēti aptuveni 1600 EUR;
- b) Spānijas Valsts vērtspapīru tirgus komisija konstatēja, ka aptuveni 82 % privāto klientu 21 mēneša posmā starp 2015. gada sākumu un 2016. gada beigām kopumā zaudēja naudu. Vidējais zaudējums uz vienu privāto klientu bija 4700 EUR;
- c) Francijas Finanšu tirgus iestāde (turpmāk – FR-AMF) konstatēja, ka vairāk nekā 89 % privāto ieguldītāju četru gadu laikā no 2009. gada līdz 2013. gadam kopumā zaudēja naudu un ka vidējie zaudējumi uz vienu privāto klientu bija 10 887 EUR. Turklāt saskaņā ar FR-AMF sniegtajiem Francijas ombuda biroja datiem tika konstatēts, ka 2016. gadā sūdzību iesniedzēju par līgumiem par starpību vidējie gada zaudējumi kopumā bija 15 207 EUR. Turklāt Francijas ombuds norādīja, ka īpaši 2016. un 2017. gadā regulēto produktu sniedzēju prakse kļuva vēl agresīvāka un arvien vairāk tika virzīta uz ieguldītājiem, kuri, iespējams, varētu veikt ievērojamus maksājumus. Vairākas sūdzības par aizskaršanas un manipulāciju gadījumiem tika saņemtas no personām, kurām ir ievērojami ietaupījumi. Iespējams, ka iepriekšminēto papildina par 2016. gada mediācijas procesiem Francijas ombudā saņemtie dati, kuri rāda, ka vidējā atgūtā summa ir palielinājusies līdz 11 938 EUR un puse no visām lietām attiecas uz summām, kas pārsniedz 5000 EUR. Dažu ieguldītāju zaudējumi sasniedza 90 000 EUR, un kopējie zaudējumi lietās, kuras tika izskatītas pēc būtības un kurās bija iesaistītas atļauju saņēmušas sabiedrības, pārsniedza 1 milj. EUR. FR-AMF arī konstatēja, ka vislielākos zaudējumus cieta tie privātie ieguldītāji, kuri nodarbojās ar tirdzniecību visvairāk (spriežot pēc tirdzniecības darījumu skaita, darījumu vidējā lieluma vai kopējā apjoma). Tas pats attiecas arī uz ieguldītājiem, kuri laika gaitā turpina ieguldīt, kas norāda, ka mācība nav gūta;
- d) Horvātijas Finanšu pakalpojumu uzraudzības aģentūra (turpmāk – HR-HANFA) veica pētījumu par zaudējumiem uz vienu klientu saistībā ar kādu Horvātijas ieguldījumu sabiedrību, kas saviem klientiem piedāvāja līgumus par starpību. Pētījumā tika veikts vērtējums par 267 privāto klientu veiktās tirdzniecības zaudējumiem vai peļņu laika posmā no 2016. gada janvāra līdz 2016. gada septembrim. HR-HANFA konstatēja, ka kopējie klientu zaudējumi šajā laikā bija aptuveni 1 017 900 EUR, bet kopējā privāto klientu peļņa bija aptuveni 420 000 EUR;

⁵³ EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 35. apsvērumus.

- e) Īrijas Centrālā banka 2015. gadā sagatavoja tematisko pārskatu, kurā tika noskaidrots, ka 75 % privāto klientu, kas 2013. un 2014. gadā tirgoja finanšu līgumus par starpību, cieta zaudējumus, kuru vidējais apmērs klientam bija 6900 EUR. Pārskatam sekojošajā pārbaudē, kurā izlases veidā tika pārbaudīti Īrijas lielākie finanšu līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēji, tika konstatēts, ka divu gadu posmā no 2015. līdz 2016. gadam naudu zaudēja 74 % privāto klientu un vidējais zaudējumu rādītājs bija 2700 EUR;
- f) IT-CONSOB 2016. gadā veiktais darbs parādīja, ka 2014.–2015. gadā 78 % Itālijas konkrētā līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēja privāto klientu zaudēja naudu, veicot ieguldījumus līgumos par starpību, un 75 % klientu zaudēja naudu, veicot ieguldījumus pārnesamos valūtas tirdzniecības līgumos, un vidējais zaudējumu rādītājs bija 2800 EUR. Tika arī konstatēts, ka pastāv pozitīva korelācija starp privāto klientu veikto tirdzniecības darījumu skaitu un zaudējumu apmēru. Apsekojumā, kas 2017. gada martā tika veikts IT-CONSOB uzdevumā un kas attiecās uz piecām līgumu par starpību produktu sniedzēju Itālijas filiālēm, tika konstatēts, ka 2016. gadā privāto klientu zaudējumi sasniedza 83 % un vidējie zaudējumi uz vienu klientu bija aptuveni 7000 EUR;
- g) PL-KNF 2017. gada 1. ceturksnī veica pētījumu, pamatojoties uz datiem, ko sniedza 10 ieguldījumu sabiedrības, kuras piedāvā līgumus par starpību (pamatojoties uz 130 399 klientu kontiem, no kuriem 38 691 bija aktīvs konts), un šajā pētījumā tika secināts, ka 2016. gadā 79.28 % klientu bija zaudējuši naudu. Zaudējumu uz vienu klientu vidējais rādītājs bija 10 060 PLN. Turklāt līdzīgs pētījums, kuru PL-KNF veica 2018. gada 1. ceturksnī un kura pamatā bija dati, ko sniedza septiņas ieguldījumu sabiedrības, kuras 2017. gadā Polijā bija piedāvājušas līgumus par starpību (177 883 klientu konti, no kuriem 40 209 bija aktīvie konti), parādīja, ka 79.69 % klientu 2017. gadā bija zaudējuši naudu. 2017. gadā zaudējumu uz vienu klientu vidējais rādītājs bija 12 156 PLN. Aktīvo klientu, kuri zaudējuši naudu, procentuālā daļa sasniedza 81 % 2012. gadā, 81 % 2013. gadā, 80 % 2014. gadā, 82 % 2015. gadā, 79 % 2016. gadā un 80 % 2017. gadā;
- h) saskaņā ar Luksemburgas Finanšu sektora uzraudzības komisijas (turpmāk – LU-CSSF) veikto pētījumu 2017. gada septembrī tika konstatēts, ka diviem LU-CSSF atļauju saņēmušiem produktu sniedzējiem, kas piedāvā līgumus par starpību, vidējie zaudējumi uz vienu privāto klientu bija attiecīgi 4500 EUR un 1700 EUR;
- i) UK-FCA 2014. gadā veiktā analīze, kurā bez konsultēšanās tika atlasīti astoņu līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēju privāto klientu konti, parādīja, ka 82 % privāto klientu zaudēja naudu darījumos ar šiem produktiem un ka gada vidējais rezultāts bija zaudējumi 2200 GBP apmērā uz vienu privāto klientu. UK-FCA 2016. gada decembra apspriešanās procesā saņemtā informācija arī apliecināja saistību starp augstāku sviras finansējuma līmeni un zaudējumu lielāku iespējamību un apmēru. UK-FCA 2016.–2017. gadā veiktajā papildu pētījumā attiecībā uz līgumu par starpību konsultāciju un portfeļu pārvaldības pakalpojumiem vairāk nekā 12 mēnešu periodā tika konstatētas turpmākas atsauksmes par privāto klientu darījumu vājiem rezultātiem. Pārskatā tika secināts, ka visās sabiedrībās, kuras piedāvā līgumu par starpību konsultāciju un portfeļu pārvaldības pakalpojumus, 76 % privāto klientu ir zaudējuši naudu un radīto zaudējumu vidējais apmērs bijis 9000 GBP. Pat tad, ja tika ņemti vērā privātie klienti, kuru darījumi bija rentabli, tipisks privātais klients, kas veicis ieguldījumus, izmantojot konsultāciju vai portfeļu pārvaldības pakalpojuma ietvaros pārvaldītu kontu, vidēji bija zaudējis aptuveni 4100 GBP;
- j) Portugāles Vērtspapīru tirgus komisija konstatēja, ka uz ieguldītāju pozīcijas nosacīto vērtību 44 700 milj. EUR apmērā 2016. gadā un 44 200 milj. EUR apmērā 2017. gadā

saistītie zaudējumi privātajiem ieguldītājiem bija attiecīgi 66.8 milj. EUR 2016. gadā un 47.7 milj. EUR 2017. gadā.

21. Norvēģijas Finanšu uzraudzības iestāde bija veikusi pētījumu par sešu līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēju klientu tirdzniecības darījumu rezultātiem 2016. gadā. Pētījumā bija iekļauti aptuveni 1000 privāto klientu, kuri veica tirdzniecību ar līgumiem par starpību no viena līdz diviem gadiem, sākot ar 2014. gada janvāri un beidzot ar posmu no 2014. gada decembra līdz 2015. gada decembrim (tirdzniecības periods vidēji bija 1.5 gadi). Pētījumā tika secināts, ka 82 % šo klientu zaudēja naudu, un vidējie zaudējumi uz vienu klientu bija 29 000 EUR. Darījuma izmaksu vidējais rādītājs, salīdzinot ar klienta kapitālu, bija 37 % (augsta sviras finansējuma līmeņa un biežu tirdzniecības darījumu dēļ).⁵⁴

22. Latvijas Banka atzīmē, ka privāto klientu vidējie zaudējumi līgumos par starpību dažādā laikā un dažādās valstīs pastāvīgi palielinājās līdz sākotnējā EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma pieņemšanai, neraugoties uz privāto klientu pozitīvo peļņu no citiem finanšu produktiem daudzos attiecīgajos gados. To privāto klientu procentuālā daļa, kuri atbilstoši šā pielikuma 20. apsvēruma c) punktā minētajam FR-AMF pētījumam zaudēja naudu katru gadu no 2009. līdz 2013. gadam, ir ļoti konsekventa, neraugoties uz to, ka, piemēram, akciju tirgos un preču indeksos gada ienesīgums ir atšķirīgs. Latvijas Bankas apkopotie pierādījumi ir konsekventi arī attiecībā uz to privāto klientu līmeni, kuri ir zaudējuši naudu līgumos par starpību (74–75 %). Privāto klientu zaudējumu modeļa saglabāšanās līgumos par starpību norāda uz peļņas profila strukturālu iezīmi pretstatā pozitīvai vēsturiskajai atdevei no ilgtermiņa ieguldījumiem citos finanšu produktos, piemēram, kapitāla ieguldījumu fondos.

23. Iepriekš minētie pētījumi sniedz skaidru priekšstatu, ka pastāv ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību, ko rada līgumu par starpību piedāvājums privātajiem klientiem.

Finanšu darbībā vai finanšu praksē iesaistīto klientu kategorija (Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punkta c) apakšpunkts)

24. Līgumus par starpību reklamē, izplata un pārdod gan privātiem, gan profesionāliem klientiem. Tomēr privātajiem (atšķirībā no profesionāliem) klientiem parasti nav pieredzes, zināšanu un kompetences, lai pieņemtu ieguldījumu lēmumus, pienācīgi novērtējot riskus, ar ko tie saskaras attiecībā uz sarežģītajiem līgumiem par starpību, kurus ierobežo Latvijas Bankas prasības.

25. Maltā veiktais pētījums⁵⁵ liecina, ka augstākie maksimālie kredītleca līmeņi bieži tika piedāvāti privātajiem klientiem, savukārt profesionālajiem klientiem un atbilstīgajiem darījumu partneriem tika piedāvāti zemāki maksimālie kredītleca līmeņi. Ņemot vērā iepriekšējos punktos aprakstītos pierādījumus par EVTI un Latvijas Bankas novērotajiem zaudējumiem privāto klientu kontos, ir skaidrs, ka pastāv būtiskas bažas par ieguldītāju aizsardzību attiecībā uz līgumu par starpību neierobežotu reklamēšanu, izplatīšanu un pārdošanu šai klientu kategorijai.

Reklamēšanas un izplatīšanas darbības saistībā ar līgumiem par starpību (Deleģētās regulas Nr. 2017/567 21. panta 2. punkta j) apakšpunkts)

26. Latvijas Banka atzīmē, ka, lai gan līgumi par starpību ir sarežģīti produkti, tie privātajiem klientiem visbiežāk tiek piedāvāti, izmantojot elektroniskās tirdzniecības platformas un bez ieguldījumu konsultāciju sniegšanas vai portfeļa pārvaldības. Šādos gadījumos ir nepieciešams atbilstības novērtējums saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likuma 126.² pants pirmo daļu. Tomēr šis novērtējums neliedz līgumu par starpību pakalpojumu sniedzējiem, to klientiem vai

⁵⁴ EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 36. apsvērums.

⁵⁵ Maltas Finanšu pakalpojumu iestāde veica pētījumu par finanšu līgumiem par starpību un pārnesamu valūtas tirdzniecības līgumu piedāvājumu privātajiem klientiem.

iespējamiem klientiem turpināt darījumu, ja klients tiek vienkārši brīdināts. Tas var notikt gadījumā, ja klients pārdevējam nav sniedzis informāciju vai ir sniedzis nepietiekamu informāciju par viņa zināšanām un pieredzi ieguldījumu jomā saistībā ar konkrēto produktu tipu, kā arī tad, ja pārdevējs ir secinājis, ka produkts klientam nav atbilstošs. Tas dod iespēju privātajiem klientiem piekļūt tādiem produktiem kā, piemēram, līgumi par starpību, kurus to īpatnību dēļ nevajadzētu izplatīt šiem klientiem.

27. UK-FCA ir konstatējusi atkārtotus trūkumus līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēju pieejā atbilstības novērtējuma veikšanai, tai skaitā trūkumus pašā novērtējumā, nepiemērotus riska brīdinājumus privātajiem klientiem, kuru atbilstība novērtējumā netika apstiprināta, un tāda procesa izveides trūkumu, kurā tiktu izvērtēts, vai klientiem, kuru atbilstība novērtējumā netika apstiprināta, bet kuri tomēr vēlas veikt līgumu par starpību tirdzniecību, būtu jāļauj turpināt veikt līgumu par starpību darījumus. 2016. gada beigās pievēršoties šim jautājumam atkārtoti, UK-FCA konstatēja, ka ievērojams skaits ieguldījumu brokeru sabiedrību pēc iepriekšējo apsvērumu saņemšanas nebija pievērsušās minēto trūkumu risināšanai.⁵⁶

28. Turklāt dalībvalstu kompetentās iestādes ir paudušas bažas par līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēju atbilstību viņu pienākumiem sniegt klientiem skaidru un nemaldinošu informāciju vai rīkoties klientu interesēs. Dalībvalstu kompetentās iestādes ir paudušas bažas arī par to, ka atbilstības pārbaudes praksē netiek pienācīgi veiktas, un par neatbilstošiem brīdinājumiem klientiem gadījumos, kad tie neiztur atbilstības pārbaudi. EVTI sagatavotajā jautājumu un atbilžu sadaļā, kas attiecas uz līgumu par starpību un citu spekulatīvo produktu sniegšanu privātajiem klientiem saskaņā ar Direktīvu Nr. 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem, ir aprakstīti sliktās prakses piemēri.⁵⁷

29. Dalībvalstu kompetentās iestādes ir novērojušas arī agresīvas pārdošanas praksi, kā arī maldinošus mārketinga paziņojumus šajā finanšu tirgus sektorā. Tie ietver, piemēram, sponsorēšanas pasākumu vai saistību izmantošanu attiecībā uz lielākajām sporta komandām, kas rada maldinošu iespaidu, ka tādi sarežģīti un spekulatīvi produkti kā līgumi par starpību ir piemēroti privāto klientu tirgum, veicinot vispārējo zīmola nosaukuma atpazīstamību. Turklāt tie ietver arī tādu maldinošu paziņojumu izmantošanu kā, piemēram, "Tirdzniecība nekad nav bijusi tik viegla", "Sāciet savu tirgotāja karjeru tūlīt", "Nopelniet GBP 13 000 24 stundās! Sāciet!".

30. Saistībā ar EVTI līgumu par starpību jautājumu un atbilžu sagatavošanu dažu dalībvalstu kompetentās iestādes ir ziņojušas EVTI, ka līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēji bieži vien pienācīgi neizskaidro ar šiem produktiem saistītos riskus. Dažas dalībvalstu kompetentās iestādes īpaši ir konstatējušas, ka līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēji nav piemēroti aprakstījuši to, ka pastāv iespējamība strauji ciest zaudējumus, kas varētu pārsniegt klienta ieguldītos līdzekļus.

31. Arī šajā kontekstā dažas dalībvalstu kompetentās iestādes ir izteikušas bažas par dažu līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēju uzņēmējdarbības modeļu spekulatīvo raksturu. Apstākļi, ka klienta konta pastāvēšanas laiks var būt salīdzinoši īss, pārdevējiem var radīt zināmu spiedienu nodrošināt stabilu jaunu klientu pieplūdumu, un tas pārdevējus varētu mudināt piemērot agresīvas tirdzniecības un pārdošanas metodes, kas nav privāto klientu interesēs.

32. Līgumu par starpību nozares pieņemto tirdzniecības un pārdošanas metožu kopīga iezīme ir tirdzniecības labumu (finansiālu un nefinansiālu) piedāvājumi, piemēram, papildatlīdzības,

⁵⁶ EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 41. un 42. apsvērumi.

⁵⁷ Jautājumi un atbildes attiecībā uz līgumu par starpību un citu spekulatīvo produktu sniegšanu privātajiem ieguldītājiem saskaņā ar Direktīvu Nr. 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem (ESMA-35-36-794), informācija atjaunināta 2017. gada 31. martā.

lai piesaistītu un pamudinātu privātos klientus veikt ieguldījumus finanšu līgumos par starpību, dāvanu piedāvājumi (piemēram, brīvdienas, automobiļi, elektroniskās preces), tirdzniecības mācību līdzekļi vai samazinātas izmaksas (piemēram, starpība vai maksas).

33. Bonusi un citas tirdzniecības priekšrocības var būt noderīgas, lai novērstu uzmanību no lielā ar produktu saistītā riska. Parasti to mērķis ir piesaistīt privātos klientus un stimulēt pārdošanu. Privātie klienti var uzskatīt šos pārdošanas veicināšanas paņēmienus par centrāliem produkta elementiem, iespējams, pienācīgi nenovērtējot ar produktu saistīto risku līmeņus.

34. Turklāt šādi tirdzniecības labumi (bonusi) atvērtiem līgumu par starpību tirdzniecības kontiem bieži paredz, ka klientiem jāiemaksā papildu līdzekļi produktu sniedzējam un jāveic noteikts skaits darījumu konkrētā laika posmā. Ņemot vērā, ka pierādījumi liecina, ka lielākā daļa privāto klientu zaudē naudu līgumu par starpību tirdzniecībā, tas bieži nozīmē, ka klienti zaudē vairāk naudas no līgumu par starpību tirdzniecības, nekā tas būtu citādi, nesaņemot bonusa piedāvājumus.⁵⁸

35. Vairāku dalībvalstu kompetento iestāžu uzraudzības darbā ir atklāts, ka veicināšanas piedāvājumu noteikumi un nosacījumi nereti ir maldinoši un ka daudzi klienti neapzinājās nosacījumus, kas attiecas uz piekļuvi piedāvātajiem labumiem vai papildatlīdzībām. Visbeidzot jāmin, ka vairāki klienti ziņoja par grūtībām līdzekļu izņemšanā, mēģinot izmantot šādas papildatlīdzības.

36. Papildus iepriekš minētajiem faktoriem daudzas dalībvalstu kompetentās iestādes konstatēja, ka šajā tirgus nozarē novērotajiem izplatīšanas modeļiem ir zināmi interešu konflikti. Spiediens, ko izraisa vajadzība uzturēt jaunu klientu plūsmu, palielina interešu konfliktu rašanās iespējamību. Interešu konfliktu pamatā varētu būt fakts, ka daži līgumu par starpību produktu sniedzēji ir klientu tirdzniecības darījumu partneri klientu darījumos, neierobežojot savu darījumu risku, un tādējādi viņu intereses nonāk tiešā pretrunā ar viņu klientu interesēm. Šiem produktu sniedzējiem ir lielāks risks, kā arī stimulē manipulēt vai izmantot mazāk pārredzamas salīdzināmās cenas, vai īstenot citu apšaubāmu praksi, piemēram, atcelt peļņu nesošus darījumus, izmantojot nepamatotu aizbildināšanos. Pastāv arī risks, ka produktu sniedzēji varētu censties izmantot asimetriskās novirzes (piemēram, visus noviržu rezultātā radušos zaudējumus nodot tālāk klientam, vienlaikus saglabājot noviržu rezultātā radušos peļņu). Produktu sniedzēji var mērķtiecīgi aizkavēt laiku starp līgumu par starpību tirdzniecības darījumu piedāvājumiem un to izpildi, lai vēl vairāk izmantotu šo praksi. Dalībvalstu kompetentās iestādes ir arī konstatējušas praksi, kad līgumu par starpību pakalpojumu sniedzēji piemēro asimetrisku vai neatbilstīgu uzcenojumu pamata starpībām.⁵⁹

37. Latvijas Banka ir ņēmusi vērā iepriekš minētos pierādījumus un secinājusi, ka, nepastāvot ierobežojumiem, piemēram, tiem, kas ietverti sākotnējā EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumā, līgumu par starpību pārdošana privātajiem klientiem rada būtiskas bažas par ieguldītāju aizsardzību.

Piemērojamās spēkā esošās regulatīvās prasības saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību aktiem nepietiekami novērš konstatētās ievērojamās bažas par ieguldītāju aizsardzību (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta b) apakšpunkts)

38. Atbilstoši Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta b) apakšpunktam Latvijas Banka ir vērtējusi, vai Eiropas Savienībā spēkā esošās regulējošās prasības, kas piemērojamas attiecīgajam finanšu instrumentam vai darbībai, nenovērsīs draudus. Latvijas Banka ir ņēmusi vērā piemērojamās spēkā esošās regulatīvās prasības, kas noteiktas Finanšu instrumentu tirgus likumā, Regulā Nr. 600/2014 un PRIIPs regulā. Īpaši tas ietver:

⁵⁸ EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 44.–49. apsvērumi.

⁵⁹ EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 50. un 51. apsvērumi.

- a) prasību sniegt klientiem atbilstošu informāciju saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likuma 128. panta piekto un sesto daļu;
- b) Finanšu instrumentu tirgus likuma 126.² panta pirmajā un 1.¹ daļā noteiktās atbilstības un piemērotības prasības;
- c) Finanšu instrumentu tirgus likuma 128.² pantā noteiktās labāko rezultātu nodrošināšanas klientam prasības;
- d) produktu pārvaldības prasības, kas noteiktas Finanšu instrumentu tirgus likuma 127. panta vienpadsmitajā daļā un 128. panta 1.¹ un 1.² daļā;
- e) PRIIPs regulas 5.–14. pantā noteiktās informācijas atklāšanas prasības.

39. Latvijas Banka uzskata, ka spēkā esošās regulatīvās prasības pietiekami nenovērš ievērojamās bažas par ieguldītāju aizsardzību, kas izriet no līgumu par starpību pazīmēm un EVTI un citu dalībvalstu uzraudzības iestāžu pierādījumiem par privāto klientu vēsturiski lieliem zaudējumiem.

40. Latvijas Banka ir ņēmusi vērā PRIIPs regulā noteiktās informācijas atklāšanas prasības un secinājusi, ka informācijas par komplektētu privāto ieguldījumu un apdrošināšanas ieguldījumu produktu atklāšanas prasības pietiekami nepievērš privāto klientu uzmanību sekām, ko rada ieguldījumi līgumos par starpību. Īpaši informācijas par komplektētu privāto ieguldījumu un apdrošināšanas ieguldījumu produktu atklāšanas prasības nenodrošina, ka informācija par to privāto klientu kontu kopējo procentuālo daļu, kuri zaudē naudu, tirgojot līgumus par starpību ar konkrētu sabiedrību, klientam tiek sniegta kā atsevišķa informācija. Latvijas Banka uzskata, ka tā būtu efektīva un mērķtiecīga informācijas atklāšana, jo īpaši tiešsaistes vidē.

41. Līgumi par starpību ir uzskatāmi par sarežģītiem finanšu instrumentiem, un tāpēc uz tiem attiecas atbilstības pārbaude saskaņā ar Finanšu instrumentu tirgus likuma 126.² panta pirmo daļu. Attiecībā uz likumā noteikto līguma par starpību kā ieguldījumu pakalpojuma atbilstības klientam noteikšanu Latvijas Bankas uzraudzības pieredze liecina, ka atbilstības pārbaude praksē netiek veikta pietiekami. Līgumu par starpību tirdzniecība galvenokārt notiek, izmantojot elektroniskās platformas, bez ieguldījumu konsultāciju sniegšanas vai portfeļa pārvaldības pakalpojuma sniegšanas, un tāpēc Finanšu instrumentu tirgus likuma piemērotības prasības netiek piemērotas. Latvijas Banka secina, ka tāpēc gan atbilstības, gan piemērotības pārbaudes saskaņā ar spēkā esošajām normatīvajām prasībām, visticamāk, neatturēs privātos klientus no līgumu par starpību tirdzniecības tādā veidā, kas nodrošina, ka tiek novērstas ievērojamas bažas par ieguldītāju aizsardzību.

42. Latvijas Banka ir vērtējusi, vai labāko rezultātu nodrošināšanas klientam noteikumi varētu novērst vismaz dažas no bažām, kas konstatētas saistībā ar līgumu par starpību reklamēšanu, izplatīšanu vai pārdošanu privātiem klientiem, un ir secinājusi, ka labāko rezultātu nodrošināšanas noteikumi paši par sevi nenovērš riskus, kas saistīti ar šā produkta īpašībām un tā plašo izplatīšanu vai pārdošanu privātiem klientiem, izņemot darījumu izpildi.

43. Attiecībā uz produktu pārvaldības prasībām Latvijas Banka ir secinājusi, ka šīs prasības nenovērš galvenos riskus, kas saistīti ar produkta iezīmēm (piemēram, augsts kredītplēcs) vai saistīto praksi (piemēram, bonusu piedāvājumi). Tie arī nenosaka īpašus un vienotus ierobežojumus līgumu par starpību izplatīšanai. Tā vietā zaudējumi klientiem parāda, ka līgumu par starpību reklamēšana, izplatīšana vai pārdošana nav piemērota privāto klientu masu tirgum, ja vien to nepavada noteikti ierobežojumi, kuri produktu pārvaldības prasībās nav detalizēti noteikti.

44. Neskatoties uz šo regulatīvo prasību esamību, pierādījumi liecina, ka privātie klienti līdz EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumu pieņemšanai turpināja zaudēt naudu darījumos ar līgumiem par starpību. Tāpēc Latvijas Bankas noteikumu projektā noteiktās prasības ir nepieciešamas, lai novērstu draudus.

Šo jautājumu nevarētu labāk risināt, uzlabojot uzraudzību vai spēkā esošo prasību izpildi (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta b) apakšpunkts)

45. Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta b) apakšpunktā ir noteikts, ka kompetentās iestādes var veikt šā panta 1. punktā minētos intervences pasākumus, ja ir pamatots pierādījums, ka konstatētās ievērojamās bažas par ieguldītāju aizsardzību nevarētu labāk risināt ar uzlabotu uzraudzību vai spēkā esošo prasību izpildi.

46. Pirms pagaidu EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumu pieņemšanas EVTI veica vairākus nesaistošus pasākumus attiecībā uz ievērojamām bažām par ieguldītāju aizsardzību, kas konstatētas saistībā ar līgumu par starpību pārdošanu privātajiem klientiem. EVTI ir veikusi uzraudzības konverģences darbu un koordinējusi darbu, ko veic kopīga grupa, kura izveidota, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar vairākiem finanšu tirgus dalībniekiem, kuri piedāvā bināro iespēju līgumus, līgumus par starpību un citus spekulatīvus produktus privātajiem klientiem pārrobežu mērogā visā Eiropas Savienībā. EVTI ir vairākkārt norādījusi uz līgumu par starpību riskiem ieguldītāju brīdinājumos, jautājumos un atbildēs⁶⁰ un savā atzinumā "MiFID piemērošanas prakse sabiedrībām, kas pārdod sarežģītus finanšu produktus"⁶¹. Neskatoties uz to, ka EVTI ir plaši izmantojusi tās rīcībā esošos nesaistošos instrumentus, lai nodrošinātu atbilstīgu un efektīvu piemērojamo spēkā esošo normatīvo prasību piemērošanu, bažas attiecībā uz ieguldītāju aizsardzību joprojām pastāv.⁶² Tas izceļ apstākli, ka aprakstīto iemeslu dēļ šīs prasības nenovērš konstatētās bažas.

47. EVTI 2018. gada 18. janvārī izsludināja uzaicinājumu sniegt pierādījumus par saviem potenciālajiem produktu intervences pasākumiem attiecībā uz līgumu par starpību un bināro iespēju līgumu reklamēšanu, izplatīšanu un pārdošanu privātajiem klientiem. Aicinājums tika slēgts 2018. gada 5. februārī. EVTI saņēma gandrīz 18 500 atbilžu. Pamatojoties uz pilnībā veiktiem apsvērumiem par atbildēm un visiem citiem attiecīgajiem pierādījumiem, EVTI uzskatīja par nepieciešamu noteikt pagaidu ierobežojumu līgumu par starpību reklamēšanai, izplatīšanai vai pārdošanai privātiem klientiem saskaņā ar Regulas Nr. 600/2014 40. panta 1. punktu.

48. EVTI pieņēma finanšu līgumu par starpību intervences lēmumus saskaņā ar Regulas Nr. 600/2014 40. pantu. Pirmais lēmums stājās spēkā 2018. gada 1. augustā uz trim mēnešiem. Kopš tā laika intervences lēmums tika atjaunots vēl trīs reizes. Arī Latvijā ar Noteikumiem Nr. 119 tika noteikti līdzvērtīgi ierobežojumi. Tomēr tie zaudēs spēku 2025. gada 1. janvārī, ņemot vērā Latvijas Bankas likuma pārejas noteikumu 3. punktā noteikto.

Pasākums ir samērīgs, ņemot vērā identificēto risku būtību, attiecīgo ieguldītāju vai tirgus dalībnieku sarežģītības pakāpi un darbības iespējamo ietekmi uz ieguldītājiem un tirgus dalībniekiem, kuri var turēt, izmantot vai gūt labumu no finanšu instrumenta, strukturētā noguldījuma, darbības vai prakses (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta c) apakšpunkts)

49. Ņemot vērā identificēto būtisko bažu par ieguldītāju aizsardzību apjomu un raksturu, Latvijas Banka uzskata, ka ir nepieciešami un samērīgi ierobežot līgumu par starpību reklamēšanas, izplatīšanas un pārdošanas praksi privātajiem klientiem.

⁶⁰ EVTI jautājumi un atbildes saistībā ar līgumu par starpību un citu spekulatīvu produktu nodrošināšanu privātajiem ieguldītājiem atbilstīgi Finanšu instrumentu tirgu direktīvai (ESMA35-36-794), kas atjaunināti 2017. gada 31. martā.

⁶¹ EVTI 2014. gada 7. februāra atzinums par MiFID piemērošanas praksi sabiedrībām, kas pārdod sarežģītus finanšu produktus (ESMA/2014/146).

⁶² EVTI 2018. gada 22. maija finanšu līgumu par starpību intervences lēmuma 67. apsvērums.

50. Latvijas Bankas noteikumu projekts risinās konstatētās ievērojamās bažas par ieguldītāju aizsardzību, nodrošinot atbilstošu un vienotu minimālās aizsardzības līmeni privātajiem klientiem, kas veic līgumu par starpību darījumus.

Galvenie ieguvumi, kas saistīti ar Latvijas Bankas prasību ieviešanu, ir:

- a) līgumu par starpību maldinošas pārdošanas riska un ar to saistīto finansiālo sekū samazināšana. Tas ir būtisks ieguvums privātajiem klientiem un finanšu tirgum kopumā;
- b) atjaunota ieguldītāju uzticība finanšu tirgum, tostarp uzticēšanās pakalpojumu sniedzējiem, kuri darbojas šajā nozarē un kuri, iespējams, ir cietuši no kaitējuma reputācijai, ko radījušas problēmas, ar kurām saskaras ieguldītāji.

51. Attiecībā uz finansiālajām izmaksām, ar kurām pakalpojumu sniedzēji saskarsies, īstenojot Latvijas Bankas prasībās noteikto, jāatzīmē, ka EVTI finanšu līgumu par starpību intervences lēmumu prasības bija spēkā visā Eiropas Savienībā kopš 2018. gada 1. augusta un kopš 2020. gada 14. augusta Latvijā ir spēkā jau līdzīgs regulējums – Noteikumi Nr. 119.

Pasākumiem nav diskriminējošas ietekmes uz pakalpojumiem, ko sniedz no citas dalībvalsts (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta e) apakšpunkts)

52. Latvijas Banka uzskata, ka noteikumu projektam nav diskriminējošas ietekmes uz pakalpojumiem vai darbībām, kas tiek veiktas no citas dalībvalsts, jo noteikumu projekts nodrošina vienlīdzīgu attieksmi pret līgumu par starpību reklamēšanu, izplatīšanu vai pārdošanu neatkarīgi no dalībvalsts, no kuras šie pakalpojumi vai darbības tiek veiktas.

Apspriešanās un paziņošana (Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta d) un f) apakšpunkts)

53. Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta d) apakšpunkts paredz kompetentajai iestādei (Latvijas Bankai) tiesības ierobežot konkrētu finanšu instrumentu piedāvāšanu dalībvalstī vai no tās, ja kompetentā iestāde ir pienācīgi apspriedusies ar kompetentajām iestādēm citās dalībvalstīs, kuras šī rīcība varētu ievērojami ietekmēt. Vienlaikus Regulas Nr. 600/2014 42. panta 3. punkts paredz kompetentajai iestādei pienākumu vismaz mēnesi pirms ierobežojumu stāšanās spēkā detalizēti paziņot pārējo dalībvalstu kompetentajām iestādēm un EVTI par finanšu instrumentu, uz kuru ierobežojums attieksies, ierobežojuma veidu un to, kad tam paredzēts stāties spēkā, kā arī sniegt pierādījumus, uz kuriem pamatots lēmums piemērot ierobežojumus un kuri apliecina katra Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punktā minētā nosacījuma izpildi. Lai nodrošinātu atbilstību šīm prasībām, Latvijas Banka pirms noteikumu projekta apstiprināšanas plāno konsultēties ar pārējām dalībvalstīm un EVTI.

54. Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta f) apakšpunkts paredz Latvijas Bankai tiesības ierobežot konkrētu finanšu instrumentu piedāvāšanu dalībvalstī vai no tās, ja tā ir pienācīgi konsultējusies ar publiskajām struktūrām, kas ir atbildīgas par fizisku lauksaimniecības tirgu pārraudzību, pārvaldību un regulēšanu, kad finanšu instruments rada nopietnus draudus pareizai fiziska lauksaimniecības tirgus darbībai un integritātei. Latvijas Bankas ieskatā bināro iespēju līgumi un līgumi par starpību nerada nopietnus draudus pareizai fiziska lauksaimniecības tirgus darbībai un integritātei. Tādēļ Regulas Nr. 600/2014 42. panta 2. punkta f) apakšpunkts uz noteikumu projektu nav attiecināms.